

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA LĖŠŲ, SKIRTŲ BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ APRŪPINIMUI GERINTI, PANAUDOJIMO VERTINIMAS

2009 m. birželio 2 d. Nr. VA-P5-50-2-13

Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 5-ojo audito
departamento direktorės Daivos Bakutienės
2008-03-12 pavedimą Nr. P5-50-2

Auditą atliko valstybiniai auditoriai:
Jonas Izokaitis
Solveiga Naginevičiūtė
Vita Kondratavičiūtė

Auditas pradėtas 2008-03-12
Auditas baigtas 2009-06-02

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

SANTRAUKA	3
ĮŽANGA	4
AUDITO APIMTIS IR PROCESAS	5
AUDITO REZULTATAI.....	6
1. Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo atnaujinimo finansavimo šaltiniai ir principai.....	6
2. Bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimas	11
3. Mokyklų aprūpinimas vadovėliais, mokymo priemonėmis, baldais ir geltonaisiais autobusais.....	22
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	29
PRIEDAI.....	32
VALSTYBINIO AUDITO „LĖŠŲ, SKIRTŲ BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ APRŪPINIMUI GERINTI, PANAUDOJIMO VERTINIMAS“ REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS.....	32

SANTRAUKA

Audito tikslas – įvertinti, kaip skirstomos ir naudojamos bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui ir atnaujinimui skirtos lėšos.

Audito metu nustatyta, kad neužtikrinamas tolygus visos šalies mokyklų atnaujinimas ir aprūpinimas, nepakankamai atsižvelgiama į tai, kad dalis mokyklų neatitinka visų joms keliamų reikalavimų (jose sunaudojama daug energijos, bloga pastatų būklė, pasenusi arba trūksta mokymo įrangos ir pan.). Institucijos, dalyvaujančios organizuojant mokyklų renovavimą bei vykdydamos mokyklų atranką atnaujinimui ir lėšų paskirstymą, nesivadovauja šalies mastu bendrais kriterijais. Nustatėme, kad bendrojo lavinimo mokykloms renovuoti savivaldybės gavo nevienodas lėšų sumas, mokymosi sąlygos atskirose savivaldybėse gerėja netolygiai.

Švietimo ir mokslo ministerija audituojamu laikotarpiu tik iš dalies įgyvendino tikslus programų, kurių paskirtis – bendrojo lavinimo mokyklų pastatų atnaujinimas ir aprūpinimas geltonaisiais autobusais, inicijavo programų, kurių tikslai panašūs, priemonės dubliuojasi, tvirtinimą. Siekiant efektyviau naudoti valstybės biudžeto lėšas, skirtas bendrojo lavinimo mokykloms aprūpinti vadovėliais, mokymo priemonėmis (įskaitant kompiuterinę techniką ir programinę įrangą), Švietimo ir mokslo ministerijai rekomendavome jas numatyti moksleivio krepšelyje, kartu didinant mokyklų steigėjų atsakomybę ir atskaitomybę už skiriamų lėšų naudojimo tikslingumą ir efektyvumą, užtikrinti ministerijos koordinuojamų programų rezultatyvų ir efektyvų vykdymą, programų rengimą ir tinkamą lėšų planavimą bei kontrolę, atsisakant vykdyti programas, kurių tikslai panašūs, siekiant, kad tos pačios priemonės nesikartotų atskirose programose.

Nustatėme, kad, bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimą ir pastatų renovavimą finansuojant iš įvairių šaltinių ir lėšas skaidant po panašias programas, kurių tikslai dažnai dubliuojasi, asignavimų valdytojai veikia dažnai neefektyviai, iš esmės dubliuoja vieni kitų veiklą. Švietimo ir mokslo bei Ūkio ministerijos kartu su savivaldybėmis ir apskritimis nėra parengusios visos šalies švietimo įstaigų bendro ilgalaikio finansavimo plano, kuris leistų užtikrinti tolygų visos šalies mokyklų atnaujinimą, panaudojant visus įmanomus finansavimo šaltinius. Kol nebus tinkamo veiklos planavimo ir koordinavimo, neveiks efektyvus investicinių programų valdymo modelis, o dabartinė mokyklų aprūpinimo sistema nebus pakankamai veiksminga. Audituojamu laikotarpiu daugelio vykdomų investicinių programų tikslai tik iš dalies buvo įgyvendinti, nes dažnai priemonių vykdymas nebuvo susietas su tinkamu finansavimu. Remdamiesi minėtomis išvadomis pasiūlėme, kad Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Ūkio ministerija ir savivaldybėmis numatytų investicinių programų planavimo ir valdymo tobulinimo priemones ir inicijuotų visos šalies švietimo įstaigų bendro ilgalaikio finansavimo plano patvirtinimą, numatant ir apjungiant visus galimus finansavimo šaltinius, nustatant vieningus mokyklų atrankos kriterijus.

IŽANGA

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatuose¹ įtvirtinti siekiai sukurti veiksmingą ir darnią, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionalių išteklių naudojimu pagrįstą švietimo sistemą, todėl numatoma stiprinti mokyklų mokymo bazes, tobulinti bendro lavinimo įstaigų infrastruktūrą, didinti švietimo sistemos efektyvumą, išplėsti švietimo sistemos prieinamumą tobulinant mokyklų pastatų atnaujinimą ir mokinių aprūpinimą.

Finansavimas švietimui paskutiniaisiais metais didėjo (2008 m. iš savivaldybių biudžetų švietimui skirta 3 627,8 mln. Lt, arba 7,7 proc. Lt daugiau negu 2007-aisiais, mokinio (besimokančio bendrojo lavinimo mokyklose) krepšeliui finansuoti 2008 m. skirta 1 747,8 mln. Lt, arba 13,3 proc. daugiau negu 2007-aisiais), taigi didėjo ir bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimo ir aprūpinimo finansavimas. Žinome, liko palyginus daug mokyklų pastatų, statytų prieš kelias dešimtis metų, kurie neatitinka sanitarinės higienos normų, yra nedaug mokyklų, pritaikytų neįgaliesiems. Esama problemų dėl nepakankamo mokinių aprūpinimo nemokamais vadovėliais, kaimo mokyklų aprūpinimo transporto priemonėmis pagal programą „Geltonasis autobusas“, kuria bandoma užtikrinti geografinio bendrojo lavinimo įstaigų teikiamų paslaugų pasiekiamumą, blogėjantį dėl kaimo mokyklų skaičiaus mažinimo.

Minėtų problemų mastas ir pobūdis kelia abejonių dėl mokyklų aprūpinimą vykdančių ir šiame procese dalyvaujančių subjektų veiklos, jų vykdomų programų efektyvumo ir rezultatyvumo. Valstybės kontrolė vertino, kaip šie subjektai dalyvauja švietimo sistemos finansavime, kaip derina tarpusavio veiksmus, kokie yra Švietimo ir mokslo ministerijos koordinuojamų programų ir mokinio krepšelio lėšų paskirstymo savivaldybėms ir jų teritorijoje veikiančioms mokykloms principai, mokyklų atrankos pastatų renovavimui kriterijai. Buvo išskirti ir įvertinti svarbūs veiksniai, turintys įtakos mokymosi sąlygoms: bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimas vadovėliais, mokymo priemonėmis, mokykliniais baldais, geltonaisiais autobusais ir mokyklų pastatų atnaujinimas.

Valstybės kontrolė vertino, ar bendrojo lavinimo mokyklų finansavimas organizuojamas atsižvelgiant į valstybinę švietimo strategiją, pagal kurią Švietimo ir mokslo ministerijos, kitų ministerijų, savivaldybių ir apskričių (bendrojo lavinimo mokyklų steigėjų), mokyklų strateginiai švietimo planai ir juose numatomos investicijos į švietimo plėtrą turi būti rengiami ir derinami tarpusavyje. Vertinimai buvo atlikti atsižvelgiant ir į tai, kad Valstybinėje švietimo strategijoje numatoma perskirstyti ir aiškiai apibrėžti valstybės, savivaldybių ir mokyklų funkcijas, galias, įsipareigojimus ir atsakomybę, įgyvendinti subsidiarumo principą – decentralizuoti ir dekoncentruoti valdymą – Švietimo ir mokslo ministerijai pamažu atsisakyti valstybės valdymui nebūdingų funkcijų, nustatyti savivaldybių atsakomybę už švietimo prieinamumą ir kokybę savivaldybių teritorijoje, o mokyklų – mokymosi bendruomenių savarankiškumą – išplėsti.

¹ Lietuvos Respublikos Seimo 2003-07-04 nutarimas „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų“ Nr. IX-1700.

AUDITO APIMTIS IR PROCESAS

Audito objektas – lėšų, skirtų bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui gerinti, naudojimas.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM).

Audito tikslas – įvertinti, kaip skirstomos ir naudojamos bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui ir atnaujinimui skirtos lėšos.

Vertinimo kriterijai

- vykdomų programų, skirtų gerinti mokymosi sąlygas, įgyvendintų rezultatų atitiktis planuotiems;
- nustatytus aprūpinimo standartus ir normas atitinkančių mokyklų dalis, palyginus su visomis mokyklomis;
- apskričių ir savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklų, rekonstruotų bent už 1 milijoną Lt, dalies pokytis;
- centralizuotai paskirstytų lėšų, skirtų mokyklų aprūpinimui, ir lėšų, numatytų mokinio krepšelyje mokymo priemonėms ir vadovėliams, dalies pokytis.

Audituotas laikotarpis – 2007 m. (kai kuriais atvejais nustatant tendencijas ir pokyčius buvo naudojami kitų metų duomenys ir informacija).

Audito procesas

Audito metu duomenys apie lėšas, skirtas bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui gerinti, buvo renkami Švietimo ir mokslo ir Ūkio ministerijose, apskrityse, savivaldybėse ir mokyklose. Šie duomenys buvo renkami:

- nagrinėjant Lietuvos Respublikos teisės aktus, tiesiogiai susijusius su bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimu;
- nagrinėjant ŠMM dokumentus – strateginius veiklos planus, ministerijos ir atskirų jos skyrių nuostatus, metines veiklos ataskaitas, raštus, pažymas ir kitus dokumentus, susijusius su bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimu;
- nagrinėjant mokslinę literatūrą, straipsnius apie bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimą;
- analizuojant ankstesnių Valstybės kontrolės auditų metu surinktą informaciją apie bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimą;
- analizuojant ir vertinant raštu, elektroniniu paštu ar per pokalbius surinktą informaciją iš ŠMM;
- visoms savivaldybėms (60) ir apskritims (10) pateikiant klausimynus dėl jų teritorijoje esančių mokyklų aprūpinimo ir atnaujinimo – prašyta apibūdinti esamą būklę ir nurodyti

poreikį; analizuojant ir apibendrinant jų atsakymus (šių subjektų apklausą vykdėme 2008 m. rugpjūčio 15 d.–rugsėjo 30 d.);

- bendraujant su atsakingais Klaipėdos rajono, Alytaus ir Palangos miestų, Kauno ir Vilniaus rajonų savivaldybių, Vilniaus apskrities viršininko administracijos darbuotojais, bendrojo lavinimo mokyklų vadovais, pedagogais ir mokiniais.

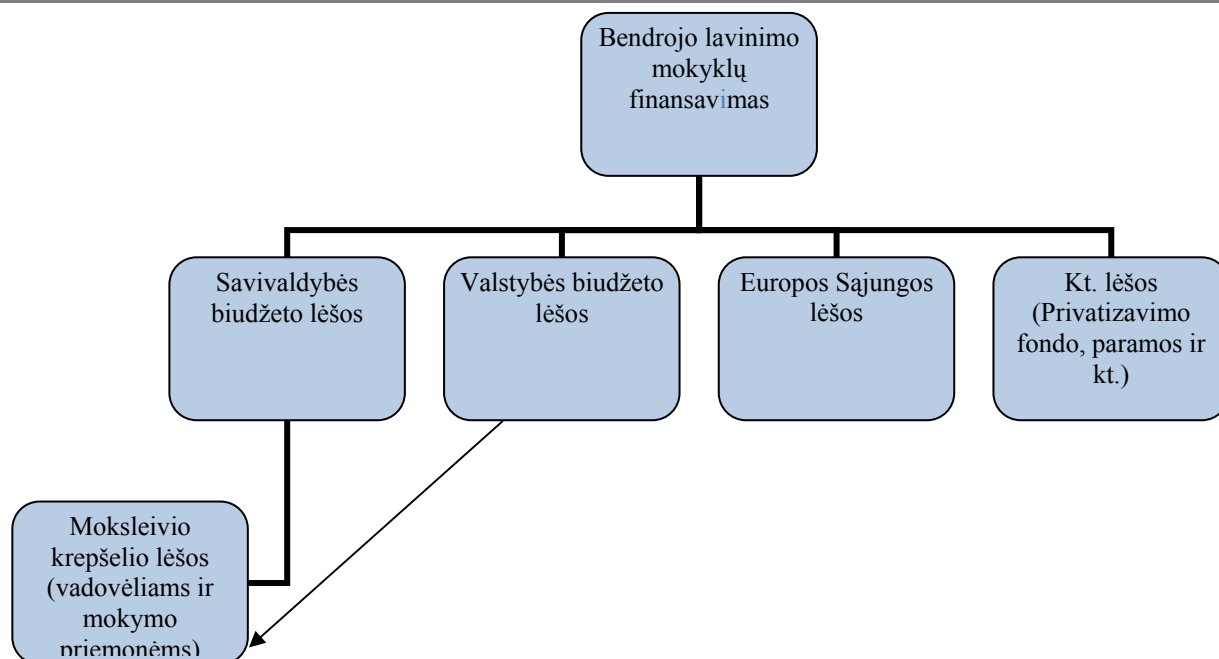
Auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais². Audito įrodymai buvo renkami taikant skaičiavimo, tikrinimo, apklausos ir analitinės procedūras. Vadovautasi nuostata, kad audituojami ir kiti subjektai pateikė išsamią ir objektyvią informaciją, o pateiktų dokumentų kopijos atitinka jų originalus.

AUDITO REZULTATAI

1. Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo atnaujinimo finansavimo šaltiniai ir principai

Kaip asignavimų valdytojai, vykdant bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimo ir aprūpinimo programas, uždavinius ir priemones, dalyvauja ŠMM, apskritys, savivaldybės, švietimo įstaigos, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys (Ūkio ministerija, anksčiau – Krašto ministerija, rėmėjai). Jie lemia ir bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ir mokymosi sąlygų gerinimo šaltinius (1 pav.).

1 pav. Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ir mokymosi sąlygų gerinimo finansavimo šaltiniai

² Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

Audito metu surinkome informaciją apie bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui ir mokymosi sąlygų gerinimui skirtas lėšas (bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ir mokymosi sąlygų gerinimo finansavimo schemą žr. 1 priede).

Taigi, pagrindiniai švietimo plėtotės finansavimo šaltiniai – valstybės ir savivaldybių biudžetai, Europos sąjungos lėšos.

Pastebėjimas

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas numato, kad valstybės lygiu investicinės lėšos švietimo plėtotei (taip pat naujų mokyklų statybai ir senų renovacijai) skiriamos pagal programas, nustatytas Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme, o savivaldybių lygiu šios lėšos švietimo plėtotei skiriamos pagal programas, nurodytas savivaldybių tarybų patvirtintuose biudžetuose. Savivaldybių investicinės programos turi būti rengiamos atsižvelgiant į valstybės investicines programas ir vadovaujantis švietimo strateginiais planais.

Iš savivaldybių biudžetų švietimui 2008 m. skirta 3 627,8 mln. Lt (259 mln. Lt daugiau negu 2007-aisiais). Mokinio (besimokančio bendrojo lavinimo mokyklose) krepšeliui finansuoti skirtos lėšos pastaruosius keletą metų nuolat didėjo – 2008 m. skirta 1 747,8 mln. Lt, tai 243,4 mln. Lt daugiau negu 2007 m. (1504,4 mln. Lt). Vienam mokiniui tai sudarė padidėjimą nuo 1942 Lt (2006 m.) iki 2333 Lt (2007 m.) ar iki 2809 Lt (2008 m.). Lėšos, skiriamos švietimui, keletą metų pinigine išraiška didėjo (1 pav.).

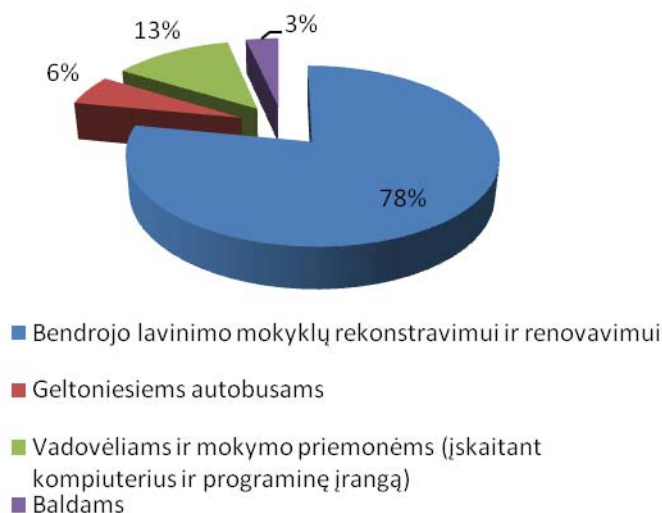
1 lentelė. Švietimo finansavimo šaltiniai (mln. Lt)

Metai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Valstybės švietimo biudžetas	1024,7	1157,8	1210,4	1343,1	1474,7	1685,8	1973,2
Iš jo apskričių viršininkų administracijos	100,3	102,6	107,1	118,9	86,7	136,5	150,1
Savivaldybių švietimo biudžetas	1924,6	2011,3	2055,8	2298,9	2443,8	2784,1	3034,8
Iš jo dotacijos moksleivio krepšeliui finansuoti	0,0	1047,4	1049,4	1146,2	1197,3	1324,7	1504,4
Kt. savivaldybių biudžeto lėšos	1924,6	963,9	1006,4	1152,7	1246,5	1459,4	1530,4

Šaltinis – Finansų ministerija

Lėšos mokyklų atnaujinimo ir aprūpinimo būklei gerinti skiriamos per ŠMM ir savivaldybių koordinuojamas programas, dalis lėšų numatyta mokinio krepšelyje. Jos pagal panaudojimo paskirtį 2007 m. pasiskirstė taip: bendrojo lavinimo mokyklų rekonstravimui ir renovavimui – 117,6 mln. Lt, geltoniesiems autobusams – 8,6 mln. Lt, vadovėliams ir mokymo priemonėms (įskaitant kompiuterius ir programinę įrangą) – 19,2 mln. Lt, baldams – 5,3 mln. Lt.

2 pav. Lėšų, 2007 m. skirtų bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui, rekonstravimui ir renovavimui, struktūra

Audito metu plačiau analizavome bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimui ir aprūpinimui skirtas lėšas, subjektus, dalyvaujančius atnaujinime ir aprūpinime, bei jų vykdomas programas.

ŠMM 2007 m. koordinavo programas, kurių tikslas – gerinti mokymosi sąlygas ir didinti prieinamumą:

- Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų programa;
- Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programa³,
- Specialiųjų poreikių mokinių vežiojimo 2005–2008 metų programa „Geltonasis autobusas“⁴,
- Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programa⁵,
- Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į Lietuvos švietimą 2005–2007 metų strategijos programa⁶,
- Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo atnaujinimo ir diegimo strategija⁷.

Panašių tikslų siekia savivaldybės ir apskritys, vykdydamos savo patvirtintas programas, taip pat Ūkio ministerija, vykdydama pastatų atnaujinimo priemones, finansuojamas ES lėšomis.

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-10-19 nutarimas Nr. 1110 „Dėl Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programos patvirtinimo“.

⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004-12-07 įsakymas Nr. ĮSAK-1953 „Dėl Specialiųjų poreikių mokinių vežiojimo 2005–2008 metų programos „Geltonasis autobusas“ patvirtinimo“.

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-11-16 nutarimas Nr. 1230 „Dėl Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programos patvirtinimo“.

⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004-12-14 įsakymas Nr. ISAK-2015 „Dėl Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į Lietuvos švietimą 2005–2007 metų strategijos ir programos patvirtinimo“.

⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kolegijos nutarimas „Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategija“ Nr. (1.9-13 M1-7).

ŠMM	Savivaldybės	Apskritis	Ūkio ministerija	Mokykla
Rengia vienerių metų ir ilgalaikės investicines programas (statyboms, renovacijai, žmonių išteklių plėtrai ir kt.) švietimo srityje ⁸ . Vykdomų programų ⁹ tikslai – atnaujinti mokyklų pastatus, mokymo priemonės, pritaikant pastatus informacinėms ir kt. technologijoms diegti, gerinti mokinių mokymosi sąlygas, tobulinti švietimo sistemos infrastruktūrą, gerinti mokinių mokymosi sąlygas, didinti mokyklų prieinamumą ir sudaryti galimybes geresnei auklėjamajai veiklai, pasiekti, kad dauguma vaikų į mokyklas būtų vežama mokykliniu transportu, pasiekti proveržį mokinių mokyme ir mokymesi naudojant modernias informacines technologijas ir kt.	Savivaldybių lygiu investicinės lėšos švietimo plėtotei skiriamos pagal programas, nurodytas savivaldybių tarybų patvirtintuose biudžetuose ¹⁰ . Tikslas – pagerinti miesto švietimo įstaigų pastatų techninę būklę, mokyklos technologijų mokymo sektoriaus plėtra ir tinkamų sąlygų moksleivių mokymuisi visą gyvenimą sukūrimas.	Atsakingos už švietimo plėtrą apskrityje, vykdo savo kaip mokyklų steigėjams priskirtas funkcijas, atsakingos už jų aprūpinimą, dalyvauja pastatų renovavimo regioniniu lygiu mokyklų atrankos komisijų veikloje	Bendras strateginis Sanglaudos skatinimo veiksmų programos tikslas – plėtoti socialinę sanglaudą, siekiant aukštesnės gyvenimo kokybės ir didesnės sanglaudos, kurios sudarytų pagrindą stabiliam ir darniam ūkio augimui ilguoju laikotarpiu. Šis tikslas bus įgyvendinamas pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ priemonės „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ (tikslas – mažinti pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas) ir „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ (tikslas – mažinti pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas). Remiama veikla – viešosios paskirties pastatų išorinių atitvarų remontas ir (arba) rekonstravimas, pastatų energetikos sistemų modernizavimas ir (arba) rekonstravimas, pagerinant jų energetines charakteristikas).	Savo nuožiūra naudoja specialios programos lėšas, o taip pat iš rėmėjų lėšų vykdo dalinį mokyklos remontą (dažniausiai keičia langus ir kt.), organizuoja mokymo priemonių, baldų pirkimą, vykdo atliekamų darbų priežiūrą, atlieka mokyklos steigėjo priskirtas funkcijas

Audito metu nustatyta, kad daugelis funkcijų (pvz.: mokyklų aprūpinimas vadovėliais, kompiuteriais ir kt.) savivaldybėms perduotos nevisiškai: ŠMM disponuoja dalimi bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui skirtų lėšų ir vykdo centralizuotus pirkimus, kita dalimi per mokinio krepšelį skiriamų lėšų disponuoja pačios mokyklos. Vadovaujantis galiojančia bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo tvarka¹¹, dalis mokinio krepšelio lėšų skiriama vadovėliams ir mokymo priemonėms įsigyti. Mokyklų remontui lėšų krepšelyje nenumatyta. Mokyklos gali būti aprūpinamos ir mokymosi sąlygos gerinamos ir iš kitų finansavimo šaltinių – jos gali gauti paramą iš fizinių ir juridinių asmenų, pačios teikti mokamas paslaugas (nuomoti patalpas ir kt.). Nuo 2004 m. daugelis moksleivių tėvų 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio skiria bendrojo lavinimo mokykloms, kurios šią paramą dažniausiai naudoja mokyklų einamajam remontui.

Bendrojo lavinimo mokymo sąlygų gerinimas finansuojamas ir iš kitų šaltinių. Pavyzdžiui, tobulinant bendrojo lavinimo sistemą, t. y. gerinant švietimo kokybę ir prieinamumą, ŠMM parengė ir 2008 m. pradėjo vykdyti Mokyklų tobulinimo programą plius¹², kuriai įgyvendinti numatoma panaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų 2007–2013 metams skirtas lėšas. Programos tikslų bus siekiama įgyvendinant 38 projektus, kurių bendrasis biudžetas – 602,99 mln. Lt. Programa bus

⁸ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 68 str.1 d.

⁹ Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų, Švietimo sistemos ir infrastruktūros tobulinimo, Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų, Specialiųjų poreikių mokinių vežimo 2005–2008 metų „Geltonasis autobusas“, Švietimo informacinei visuomenei programos

¹⁰ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 68 str. 2 d.¹⁰

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-27 nutarimas Nr. 785 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos priemonių įgyvendinimo“.

¹² Švietimo ir mokslo ministro 2007-12-03 įsakymas Nr. ISSAK-2231.

finansuojama Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Europos socialinio fondo (ESF) paramos ir valstybės lėšomis.

Šiuo metu, kai yra valstybės ir savivaldybių biudžetų surinkimo problemų, didelę reikšmę turi efektyvus ES lėšų panaudojimas. Audituojamu laikotarpiu dalis mokyklų buvo atnaujinama iš 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos¹³ lėšų, skirtų viešosios paskirties pastatams renovuoti. Šių lėšų skirstymą koordinuoja Ūkio ministerija.

Vyriausybė 2009 m. vasario 25 d. pritarė Ūkio ministerijos parengtam Ekonomikos skatinimo planui, kuriame vienas prioritetinių valstybinių projektų – pastatų energetinio efektyvumo didinimas, daugiau dėmesio skiriant mokyklų renovacijai (iš ES lėšų). Auditorių nuomone, taip ne tik būtų pagerintos ugdymo sąlygos, bet ir padidintas mokytojų darbo užmokestis, be to, kitoms švietimo reikmėms būtų galima panaudoti dalį sutaupytų lėšų, skirtų mokyklų energetinėms išlaidoms padengti. Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir paramos lėšų skirstymą koordinuoja ŠMM (ji atsakinga ir už švietimo politikos įgyvendinimą) ir Ūkio ministerija, todėl, siekiant efektyviai panaudoti lėšas, šios institucijos turi glaudžiai bendradarbiauti. Nustatėme, kad audituojamu laikotarpiu, vykdant mokyklų aprūpinimą ir pastatų atnaujinimą nebuvo tinkamai koordinuojami tam tikrų institucijų veiksmai, todėl nesudaryta prielaida, kad mokyklų atnaujinimo procesas vyktų efektyviai .

Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimą ir pastatų renovavimą finansuojant iš įvairių šaltinių (tikslinės dotacijos – mokinio krepšelio lėšos, programoms vykdyti skirti asignavimai), ir jas skaidant panašioms programoms, kurių tikslai dažnai persidengia, jomis disponuojantys asignavimų valdytojai planuodami, skirstydami ir kontroliuodami šias lėšas, veikia neefektyviai ir iš esmės dubliuoja vieni kitų veiklą (dubliuojasi ŠMM, Ūkio ministerijos, savivaldybių kaip programų koordinatorių ir vykdytojų veiksmai). Tampa sudėtingesnis lėšų šiems tikslams pasiekti planavimas, sunkiau koordinuoti programas, nes kai kurie subjektai neįgyvendino jiems nustatytų mokyklų aprūpinimo ir atnaujinimo tikslų ir pan.

Švietimo reformos 2003–2012 m. etape iškeltas tikslas pamažu įdiegti strateginį planavimą; įgyvendinti „pinigai paskui mokini“ principą visose ugdymo įstaigose, padidinti savivaldybės atsakomybę už valstybinės švietimo politikos vykdymą savivaldybės teritorijoje, rūpinantis švietimo paslaugų prieinamumu kiekvienam gyventojui, kuriant teikėjų tinklą, organizuojant mokinių vežimą ir kt. Švietimo dokumentuose numatyta pamažu pereiti prie tolygiai paskirstytos atsakomybės ir atskaitomybės, siekiant padidinti savivaldybės atsakomybę už valstybinės švietimo politikos

¹³ Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programos prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu/viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“.

vykdymą savivaldybės teritorijoje, rūpinantis švietimo paslaugų prieinamumu kiekvienam gyventojui.

Švietimo finansavimo pertvarka, įgyvendinant „pinigai paskui mokini“ principą, atitiktų valstybės strategines veiklos kryptis, leistų efektyviau ir rezultatyviau planuoti, skirstyti ir kontroliuoti lėšas bendrojo lavinimo mokykloms. Kai nėra tokios sistemos, viešieji ištekliai mokyklų aprūpinimo srityje naudojami neefektyviai. Manome, kad tai parodo ataskaitos 2 dalyje plačiau nagrinėjami (pagal atskirus aprūpinimo elementus) audito metu nustatyti pavyzdžiai.

2. Bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimas

Esamos mokyklų būklės ir investicijų į jas apžvalga. Audito metu nustatyta, kad ne visose audituotose savivaldybėse buvo užtikrintos tinkamos mokinių ugdymo sąlygos, daugelyje savivaldybių ugdymo sąlygų gerinimo tempai yra nepakankami. Tik apie trečdalį šalies bendrojo lavinimo mokyklų iki 2007 m. atitiko joms keliamus reikalavimus, dauguma šalies mokyklų dar nerenovuota (renovuota 395 iš 1615 veikusių mokyklų). Savivaldybės planuoja (nurodė savo pateiktuose atsakymuose), jog esant dabartiniams renovavimo tempams iki 2012 metų bus renovuota tik apie pusę visų mokyklų.

Kokybiškam ugdymo procesui svarbu ne tik atnaujinti mokyklų pastatus ir įdiegti energiją taupančias priemones, bet ir įgyvendinti tiesiogiai su ugdymo procesu susijusias priemones. Viena jų – įrengti specializuotus kabinetus (specialiosios paskirties, kuriems būtina speciali stacionari įranga, darbo priemonės, kita moksleivių saugumą užtikrinanti įranga). Kokybiškam ugdymo procesui reikalingas priemonių grupės ir priemonės bei specializuotų kabinetų poreikį kiekviena mokykla ar mokyklos steigėjas įsivertina vadovaujantis Mokyklų aprūpinimo standartais¹⁴. Daugelyje mokyklų specializuoti kabinetai nėra estetiški, funkcionalūs, saugūs ir šiuolaikiški. Kai kurių savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklos iš viso tokių neturi: informatikos kabineto neturi 4,3 proc., technologijų – 7,1 proc., muzikos – 9 proc., sporto salės – 5,7 proc., bibliotekos – 3,8 proc., mokytojų kabineto – 1,8 proc., valgyklos – 3,8 proc., tualetų – 0,6 proc. (daugiausia neturi Vilniaus miesto ir Vilniaus rajono mokyklos), aikštyno – 5,4 proc., skaityklos – 4,1 proc. (daugiausia neturi Vilniaus rajono ir Kauno miesto savivaldybių mokyklos), aktų salės – 8,5 proc. (daugiausia neturi Marijampolės ir Vilniaus rajono savivaldybių mokyklos), drabužinės – 3,6 proc. (daugiausia neturi Vilniaus rajono ir Kelmės rajono mokyklos). Dalis apskričių įsteigtų bendrojo lavinimo mokyklų taip pat neturi

¹⁴ Švietimo ir mokslo ministro 2001-07-31 įsakymas Nr. 1180 „Dėl mokyklų aprūpinimo standartų patvirtinimo“.

specializuotų kabinetų: informatikos kabinetų neturi 1,6 proc. apskričių mokyklų, technologijų – 6,4 proc., muzikos – 8,7 proc., sporto salės – 9,3 proc., aikštyno – 6,7 proc., skaityklos – 3,5 proc., bibliotekos – 3,2 proc., aktų salės – 8,3 proc., mokytojų kabineto – 2,2 proc., valgyklos – 4,5 proc., tualetų – 1,3 proc., drabužinės – 8,3 proc. (daugiausia neturi Vilniaus apskrities mokyklos, po vienodą procentą tualetų neturi Vilniaus, Kauno, Panevėžio ir Šiaulių apskričių mokyklos).

Švietimo įstaigų tinklas pertvarkomas nenuosekliai: ne visos savivaldybės patvirtino bendruosius tinklo pertvarkos planus iki 2012 m., dalis jų patvirtino tik iki 2009 m., ne visose savivaldybėse mokyklų tinklo pertvarka vykdoma pagal patvirtintus planus. Daugelyje savivaldybių dar nesuformuotas optimalus mokyklų tinklas, neaišku, kurios mokyklos bus likviduotos, kurios reorganizuojamos ir pan.

Laiku neatlikus mokyklų tinklo pertvarkos, sunkiai įgyvendinamas ugdymo sąlygų gerinimas, gali būti atnaujintos tos mokyklos, kurios ateityje neišliks.

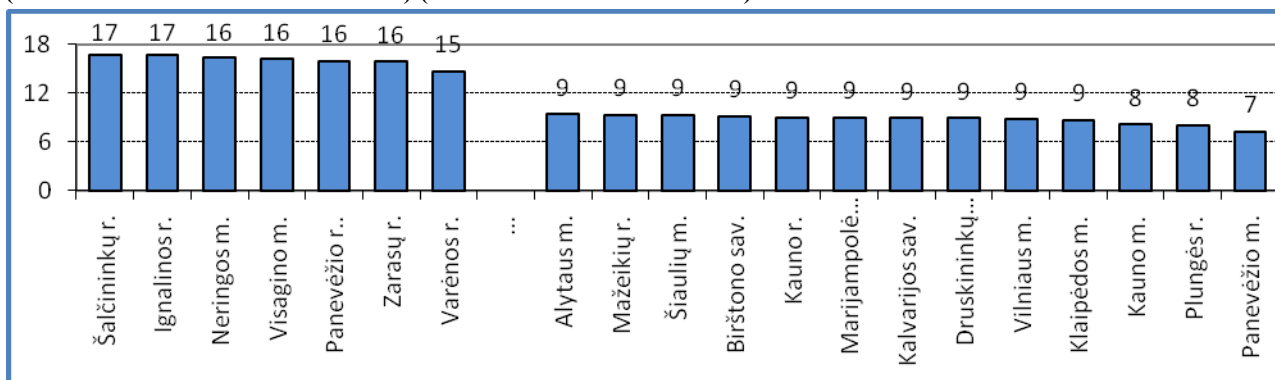
Šalyje 2007–2008 mokslo metais buvo 1357 savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklos. Jų palyginti su 2005–2006 mokslo metais, sumažėjo 54-iomis. Šiuo metu, vykdant mokyklų tinklo pertvarką, pradinės mokyklos dažnai jungiamos prie pagrindinių ar vidurinių. Tai sušvelnina kai kurių mažų mokyklų uždarymo procesus ir skatina steigti naujas teritorines mokyklas. Dauguma mažų kaimo pradinių mokyklų (turinčių jungtines klases), prijungtos prie pagrindinių ir vidurinių tapo jų struktūriniais padaliniais. Kaimo mažas pradinės mokyklas kaip atskirus juridinius vienetus turi Mažeikių, Vilniaus, Kauno, Kretingos, Kelmės ir Šiaulių rajonų savivaldybės¹⁵. 2007–2008 mokslo metais pagrindinių mokyklų nėra Birštono savivaldybėje. Daugelio savivaldybių, ypač kaimiškų, mokyklų mokymo materialinė bazė prasta, lėtai atnaujinama. Pasitaiko atvejų, kai mokyklose dėl nepakankamo finansavimo nesilaikoma higienos normų ir taisyklių (pvz.: daugelyje mokyklų nėra sporto salių, bloga valgyklų įranga, yra tik lauko tualetai ir kt.). Ne visose savivaldybėse pastatai atnaujinami atsižvelgiant į mokinių klasių sukomplektavimą, mokyklų tinklo optimizavimą ir kitus veiksnius, kurie gali daryti įtaką mokinių ugdymo sąlygoms ir racionaliam valstybės biudžeto lėšų naudojimui. Vienas tokių būdingų rodiklių – vienam mokiniui tekęs bendras bendrojo lavinimo mokyklos plotas. Tai susiję ir su efektyviu aplinkai skirtų lėšų naudojimu.

Lietuvoje 2007–2008 m. m. vienam mokiniui teko 15 kv. metrų bendro bendrojo lavinimo mokyklų patalpų ploto. Pagal galiojančias higienos normas¹⁶ vienam mokiniui turi tekti ne mažiau negu 12,55 kv. metrai. Taigi vertinant šalies mastu vienam mokiniui tenkantį bendrą bendrojo lavinimo mokyklų pastatų plotą matyti, kad jis atitinka galiojančias higienos normas.

3 pav. Vienam savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklos mokiniui tekęs bendrasis mokyklos patalpų plotas

¹⁵ Švietimo ir mokslo ministerijos pateikta informacija.

¹⁶ Sveikatos apsaugos ministro 2005-06-09 įsakymu Nr. V-476 patvirtinta Lietuvos higienos norma HN 21:2005 „Bendrojo lavinimo mokykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“.

(didžiausios ir mažiausios reikšmės) (kv. metrai vienam mokiniui)

Šaltinis – Lietuva. Švietimas regionuose. Ugdymo aplinka

Pastebėjimas

Vienam mokiniui tekęs bendras bendrojo lavinimo mokyklos plotas – tai rodiklis, kuris parodo, kaip efektyviai steigėjai išnaudoja bendrojo lavinimo mokyklų pastatus. Jeigu vienam mokiniui tenka ypač didelis bendrasis mokyklos plotas, vadinasi, steigėjas nepakankamai pagrįstai panaudoja bendrojo lavinimo mokyklų eksploatacijai skirtas lėšas – tada neracionaliai panaudojamos šilumai, apšvietimui ir kitiems pastato išlaikymo tikslams apmokėti skirtos steigėjo lėšos. Kita vertus, ypač didelis vienam mokiniui tenkantis mokyklos plotas leidžia manyti, kad steigėjas yra neracionaliai sutvarkęs jo įsteigtą mokyklų tinklą. Sudarant galimybę tokias bendrojo lavinimo mokyklas lankyti didesniai mokinių skaičiui, galima gerokai padidinti pastatų išlaikymui skirtų lėšų panaudojimo efektyvumą. Aiškiai mažas vienam mokiniui tenkantis bendras bendrojo lavinimo mokyklos plotas paprastai rodo, kad savivaldybės mokyklose dažna yra antroji pamaina.

Mokyklų aplinka pagal poreikį turi būti pritaikyta specialiųjų poreikių vaikams (su fizine negalia). Ne visose savivaldybių mokyklose šių reikalavimų laikomasi. Pavyzdžiui, judėjimo negalią turintiems mokiniams visiškai pritaikyta tik 10 proc. savivaldybių mokyklų¹⁷.

ŠMM parengė Mokyklų tinklo pertvarkos metodines rekomendacijas¹⁸ (vykdant iki 2006 m. Mokyklų tobulinimo programą¹⁹). Jose pateikta mokyklų pastatų būklės įvertinimo metodika. Visus mokyklų pastatus pagal būklę rekomenduojama skirstyti į keturias grupes:

- I mokyklų pastatų grupė (renovuotos mokyklos),
- II mokyklų pastatų grupė (nors vienai mokyklos pastato daliai reikia paprasto remonto),
- III mokyklų pastatų grupė (nors vienai mokyklos pastato daliai, išskyrus pastato pamatus, reikia kapitalinio remonto),
- IV mokyklų pastatų grupė (mokyklos pastato pamatus reikia kapitalinio remonto).

Audito metu, atlikę savivaldybių pateiktų duomenų analizę, nustatėme, kad I grupei nustatytus reikalavimus atitinka 13 proc. mokyklų pastatų, II grupei – 31 proc. mokyklų pastatų, III grupei – 50 proc. mokyklų pastatų, IV grupei – 5 proc. mokyklų pastatų.

Bendrojo lavinimo mokyklose, kurios atitinka I grupei nustatytus reikalavimus, mokosi 15 proc. mokinių, mokyklose, kurios atitinka II grupės reikalavimus – 28 proc., III grupės – 51 proc., IV grupės – 5 proc. mokinių.

¹⁷ Švietimo ir mokslo ministerijos pateikti duomenys.

¹⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004-10-06 įsakymas Nr. ISAK-1554 „Dėl Mokyklų tinklo pertvarkos metodinių rekomendacijų“.

¹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-05-28 nutarimas Nr. 759.

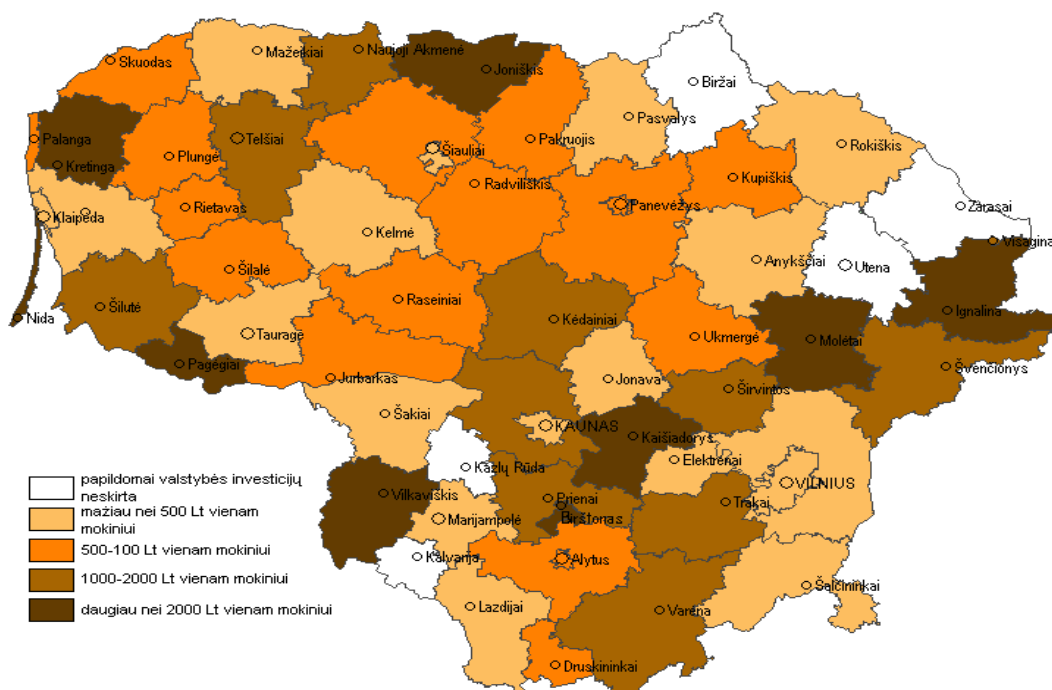
Daugiausia renovuotų mokyklų yra Klaipėdos miesto savivaldybėje (11,8 proc.), Vilniaus miesto savivaldybėje (7,8 proc.), Radviliškio rajono savivaldybėje (6,4 proc.). Daugiausia nerenuotų mokyklų taip pat yra Vilniaus (12,6 proc.), Kauno (10,8 proc.) ir Šiaulių miesto savivaldybėse (4,4 proc.).

Pastebėjimas

Yra rizika, kad vienas iš Valstybinės švietimo strategijos uždavinių – iki 2012 m. atnaujinti 70 proc. mokyklų – bus neįgyvendintas, nes pagal savivaldybių pateiktą informaciją tik 44 proc. bendrojo lavinimo mokyklų atitinka joms keliamus reikalavimus (atitinka I arba II gr.); iš jų mokyklos, kurioms nereikia jokio remonto, sudaro tik 13 proc.

Audito metu nustatyta, kad investicijos savivaldybėse labai skiriasi. Ypač didelis skirtumas tarp kaimo ir miesto mokyklų (kaimo vietovėse vyrauja iki 1950 metų statyti pastatai, dažnai jie blogai pritaikyti švietimo reikmėms, palyginti mažai naujų mokyklų pastatų, mokyklose blogesnės sanitarinės higieninės sąlygos, pvz.: nėra (arba neveikia) dušinės, persirengimo kambarių, nepakankamai sutvarkyti sporto aikštynai arba prasta jų būklė, mokyklose yra tik lauko tualetai, netinkama suolų būklė, trūksta reikiamo dydžio suolų).

4 pav. 2000-2007 m. savivaldybių papildomai gautos valstybės investicijos švietimo objektų statybai ir remontui (Lt vienam 2007 m. besimokiusiam mokiniui)

Šaltinis – Švietimo ir mokslo ministerija

ŠMM pateiktais duomenimis apie 2000–2007 metais skirtas valstybės investicijas savivaldybių švietimo objektų statybai ir remontui, šalyje mokyklų atnaujinimas vykdomas netolygiai. Analizuojant investicijų skyrimą ir vertinant vienam bendrojo lavinimo mokyklose

besimokiusiam mokiniui tenkančias lėšas, nustatyta, kad kai kurioms savivaldybėms skirtos lėšoms labai skiriasi. Pavyzdžiui, 2000–2007 metais, skaičiuojant vienam mokiniui, daugiausia investicijų gavo Neringos (24,9 tūkst. Lt), Ignalinos (5,5 tūkst. Lt), Pagėgių (3,9 tūkst. Lt), Molėtų (2,9 tūkst. Lt) ir Kaišiadorių (2,9 tūkst. Lt) rajonų savivaldybės.

Netolygų investicinių lėšų paskirstymą savivaldybėms lemia mažėjantis mokinių skaičius savivaldybėje ir su tuo susijusios mokyklų tinklo pertvarkos tempai (dažnai investicinės lėšos skiriamos įvertinus šį veiksni), kai kurių savivaldybių finansinės galimybės finansuoti dalį mokyklų atnaujinimo išlaidų (tuo atveju, kai renovavimo darbų atrankos sąlygose nurodoma, kad didžioji dalis darbų finansuojama iš ES ar valstybės biudžeto lėšų, o likusioji – savivaldybės lėšomis), mokyklos vadovų ar net kai kurių politikų asmeninė iniciatyva.

Dėl to, kad nėra bendros investicijų sistemos, renovuojant bendrojo lavinimo mokyklas ir kitas švietimo įstaigas, visos šalies bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimas vykdomas netolygiai ir nesklandžiai, neatsižvelgiama į tai, kad dalis mokyklų neatitinka standartų ir higienos reikalavimų, sunaudojama daug energijos, pasenusi mokymo įranga ir pan., savivaldybės bendrojo lavinimo mokykloms renovuoti gavo nevienodą lėšų dydį.

Ne visose bendrojo lavinimo mokyklose užtikrinamos tinkamos mokinių ugdymo sąlygos – tik 44 proc. bendrojo lavinimo mokyklų atitinka joms keliamus reikalavimus (I grupei nustatytus reikalavimus atitinka 13 proc. mokyklų pastatų, II grupei – 31 proc. mokyklų pastatų, III grupei – 50 proc. mokyklų pastatų, IV grupei – 5 proc. mokyklų pastatų). Yra rizika, kad vienas iš Valstybinės švietimo strategijos uždavinių – iki 2012 m. atnaujinti 70 proc. mokyklų bent už 1 mln. Lt – bus sunkiai įgyvendintas.

Mokyklų atnaujinimo finansavimas. Bendrojo lavinimo mokykloms atnaujinti 2007 m. skirta 206 351 tūkst. Lt, iš jų: iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės (LRV) programoms patvirtintų biudžeto asignavimų – 117 619 tūkst. Lt, iš mokinio krepšelio – 7,1 tūkst. Lt, pagal savivaldybių inicijuotas programas – 49 197,8 tūkst. Lt, iš pavedimų lėšų (2 proc. gyventojų pajamų mokesčio) – 2355,6 tūkst. Lt, iš kitų lėšų – 20 248 tūkst. Lt, iš ES lėšų – 16 923,5 tūkst. Lt.

Šalies bendrojo lavinimo mokykloms daugiau negu 50 proc. lėšų skirta iš valstybės biudžeto, kitos lėšos skirtos iš savivaldybės biudžeto, paramos ir kitų lėšų. Auditorių nuomone, tobulintina ES paramos (šiuo metu 9 proc. visų investicijoms skirtų lėšų) mokykloms suteikimo tvarka. ŠMM duomenimis, savivaldybių administracijos iki 2009 m. yra pateikusios daugiau negu 50 paraiškų Ūkio ministerijai, o renovacija vykdoma tik trijose mokyklose (žr. 22 psl.).

5 pav. Lėšų, skirtų mokykloms renovuoti ir rekonstruoti 2007 m., struktūra

2005 m. buvo patvirtinta Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programa²⁰. Jai vykdyti buvo planuota skirti 257 000 tūkst. Lt, o skirta – 103 734 tūkst. Lt, iš jų 2006 m. – 24 750 tūkst. Lt, 2007 m. – 78 500 tūkst. Lt, 2008 m. – 500 tūkst. Lt. Buvo tik iš dalies įgyvendintas programos tikslas – atnaujinti 100 mokyklų pastatus, pritaikant juos informacinėms ir kitoms technologijoms diegti, gerinti mokinių mokymosi sąlygas.

2 lentelė. Mokyklų rekonstravimas ir renovavimas 2006–2008 m.

	2006 m.	2007 m.	2008 m.
Pagal Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programą 2006–2008 m. planuotas rekonstruoti mokyklų skaičius	10	40	50
ŠMM patvirtintas rekonstruojamų mokyklų sąrašas	15	37	48
Rekonstruotų mokyklų skaičius	12*	40*	**
Iš viso skirta lėšų suma (tūkst. Lt)	24750	78500	500

* 12 mokyklų buvo rekonstruotos visiškai (100 proc.), 3 mokyklos rekonstruotos iš dalies, jų rekonstravimas perkeltas į 2007 metus. ** Dėl lėšų stygiaus Ūkio ministerijai perduota vykdyti 48 mokyklų rekonstravimą. Bendrojo lavinimo mokyklų paraiškų atrankoje dalyvauja ir ŠMM. Mokyklos bus rekonstruotos 2009 m. iš Ūkio ministerijai skirtų ES lėšų. Neįgyvendintas programos numatytas tikslas 2006–2008 laikotarpiui – rekonstruoti 100 mokyklų pastatus, nes iki šiol rekonstruotos 52 mokyklos.

Buvo numatyta mokyklų atnaujinimą vykdyti visose savivaldybėse, kuriose mokosi iki dvylikos tūkstančių mokinių (savivaldybėms reikėjo atrinkti bent po vieną mokyklą). Savivaldybėse, kurių mokyklose mokosi daugiau negu 12 tūkstančių mokinių, kiekvieniems naujiems 12 tūkstančių mokinių rekonstrukcijai turėtų būti atrinkta dar po vieną mokyklą. Rekonstruojamų mokyklų sąrašą patvirtino ŠMM sudaryta komisija. Programoje numatyta, kad 75 proc. finansuoja ŠMM, o 25 proc. skiria pačios savivaldybės. ŠMM savo dalį lėšų (75 proc.) turėjo pervesti tada, kai savivaldybės pristatys visus lėšų panaudojimo sutartyse nurodytus dokumentus (sąskaitas ir mokėjimo dokumentus). ŠMM 2006–2008 m. savivaldybėms skyrė vienodi lėšų – po 1870 tūkst. Lt. vienai mokyklai rekonstruoti.

²⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-11-16 nutarimas Nr. 1230 „Dėl Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programos patvirtinimo“.

Įgyvendinant 2006–2008 m. Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis programą, kurios koordinatore iki 2008-04-10 buvo ŠMM, buvo numatyta rekonstruoti 100 mokyklų (2006 m. – 10, 2007 m. – 40, 2008 m. – 50)²¹. Už valstybės biudžeto lėšas 2006–2007 m. rekonstruotos 52 mokyklos (po 2,5 mln. Lt), nupirkti 656 komplektai mokyklinių baldų, 200 mokyklų skirta mokymo priemonių. 2008-04-10 programos vykdymą perdavus Ūkio ministerijai, 48 mokyklas numatyta rekonstruoti 2008 m. ES paramos lėšomis.

Šios programos iki galo neįgyvendinusi, 2009 m. ŠMM pradėjo vykdyti panašią programą – Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2009–2012 metų programą. Švietimo ministras 2009 m. kovo mėn. patvirtino 2009 metais rekonstruojamų 11 mokyklų sąrašą. Mokykloms 2009 m. iš valstybės biudžeto bus skiriama po 1 mln. Lt, 2010 m. – dar po 2 mln. Lt. Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2009–2012 metų programoje numatyta vienos mokyklos rekonstrukcijai iš viso skirti 4 mln. Lt, įskaitant 1 mln. Lt savivaldybės lėšų dalį. Mokyklas dalyvauti programoje atrinko savivaldybės. 2009 m. rekonstruojamų mokyklų sąrašas parengtas atsižvelgiant į valstybės lėšas, 2000–2008 m. tenkančias savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose besimokančiam vienam mokiniui; prioritetas buvo teikiamas mažiausiai investicijų gavusių savivaldybių mokykloms. 2009 m. už skirtas lėšas bus pradėti rekonstruoti pastatai, perkama mokyklinių baldų. Iš viso iki 2009 m. Lietuvoje renovuota apie 400 bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų, arba 27 proc. visų mokyklų (siekis iki 2012 m. – 70 proc.), joms atnaujinti skiriant ne mažiau kaip po 1 mln. Lt²².

Dalis šalies mokyklų būklės gerinimo ir statybos darbų finansuojama ir Privatizavimo fondo lėšomis. Pavyzdžiui, ŠMM, 2007 m. vykdydama Švietimo sistemos ir infrastruktūros tobulinimo programą²³, privatizavimo fondo lėšomis numatė spartinti šalies švietimo įstaigų pastatų statybą ir rekonstravimą, aprūpinti bendrojo lavinimo ir profesines mokyklas mokykliniais baldais ir įranga, sudaryti geresnes mokinių mokymosi ir sanitarines sąlygas, užtikrinti saugų mokinių pavėžėjimą į mokyklas, pasiekti, kad pedagogams būtų geriau atlyginama už vadovavimą klasei. Ši programa savo paskirtimi tik papildė 2007 m. jau veikusias Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programą. Specialiųjų poreikių mokinių vežiojimo 2005–2008 metų programą „Geltonasis autobusas“ ir Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programą. Jos vykdymui skirtos lėšos ministerijos atrinktiems subjektams buvo papildomas finansavimo šaltinis. Programai įgyvendinti skirta 53 342 tūkst. Lt Privatizavimo fondo lėšų (39 212 tūkst. Lt skirta 36 mokyklų pastatų statybos ir rekonstravimo darbų

²¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas 2007-01-24 Nr. 140.

²² ŠMM duomenys. 2009 m. kovo mėn.

²³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-05-30 nutarimas Nr. 538 „Dėl Švietimo sistemos ir infrastruktūros tobulinimo programos“.

baigimui ir paspartinimui, už 1 250 tūkst. Lt nupirkta 10 autobusų, už 2 999,76 tūkst. Lt nupirkta 447 baldų komplektų, o už 1 980 tūkst. Lt įsigyta kompiuterinės programinės įrangos).

Ūkio ministerija 2007–2013 m. įgyvendina dvi su pastatų atnaujinimu susietas priemones: „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ (planuojama skirti 563 mln. Lt) ir „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ (planuojama skirti 319 mln. Lt)²⁴. Iki 2009 m. pagal priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ gauta 117 paraiškų, jose prašoma daugiau negu 389 mln. Lt paramos, o pagal priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ gautos 7 paraiškos. Iš viso prašoma 10 mln. paramos.

Pastebėjimas

Ūkio ministerija, vykdydama viešosios paskirties pastatų renovavimą, skirdama lėšas bendrojo lavinimo mokyklų renovavimui neteikia prioriteto. Pavyzdžiui, Ūkio ministerija dėl bendrojo lavinimo mokyklų renovavimo iki 2007 m. buvo pasirašiusi 15 sutarčių už 21,7 mln. Lt (sutartyse nurodyti darbai jau atlikti), 2007–2013 m. laikotarpiu yra pasirašiusi tik 3 sutartis (4,5 mln. Lt) dėl mokyklų renovacijos darbų iš ES paramos lėšų (2009–03-12 liko įvykdyti darbų už 3,9 mln. Lt).

Auditorių nuomone, vykdant priemones „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ ir „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ buvo skiriama per mažai dėmesio mokyklų renovavimui (pasirašyta sutarčių už 26,2 mln. Lt, tai apie 3 proc. skirtų lėšų).

Švietimo ir mokslo ministerija, vykdydama Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programą, jos tikslus įgyvendino tik iš dalies. Tokia praktika, kai programos vykdymą pradeda viena institucija, o paskui ją vykdyti pavedama²⁵ kitai institucijai, neturi būti taikoma, nes, nepasiekus programoje numatytų tikslų, neaišku, kokia institucija yra atsakinga už galutinius programos įgyvendinimo rezultatus. Auditorių nuomone, Vyriausybė 2005 m. tvirtindama investicinę programą²⁶, o ŠMM rengdama programos vykdymo finansinį pagrindimo projektą, neįvertino valstybės ir savivaldybių biudžetų galimybių, kitų galimų alternatyvių (pavyzdžiui, ES paramos lėšos) finansavimo šaltinių, todėl neužtikrino, kad programos tikslai būtų laiku įgyvendinti.

Audituojamu laikotarpiu ŠMM, vykdydama švietimo įstaigų pastatų statybą ir rekonstravimą, aprūpinimą bendrojo lavinimo mokyklas mokykliniais baldais ir įranga, inicijavo kai kurių programų, kurių tikslai panašūs, o priemonės dubliuojasi, tvirtinimą.

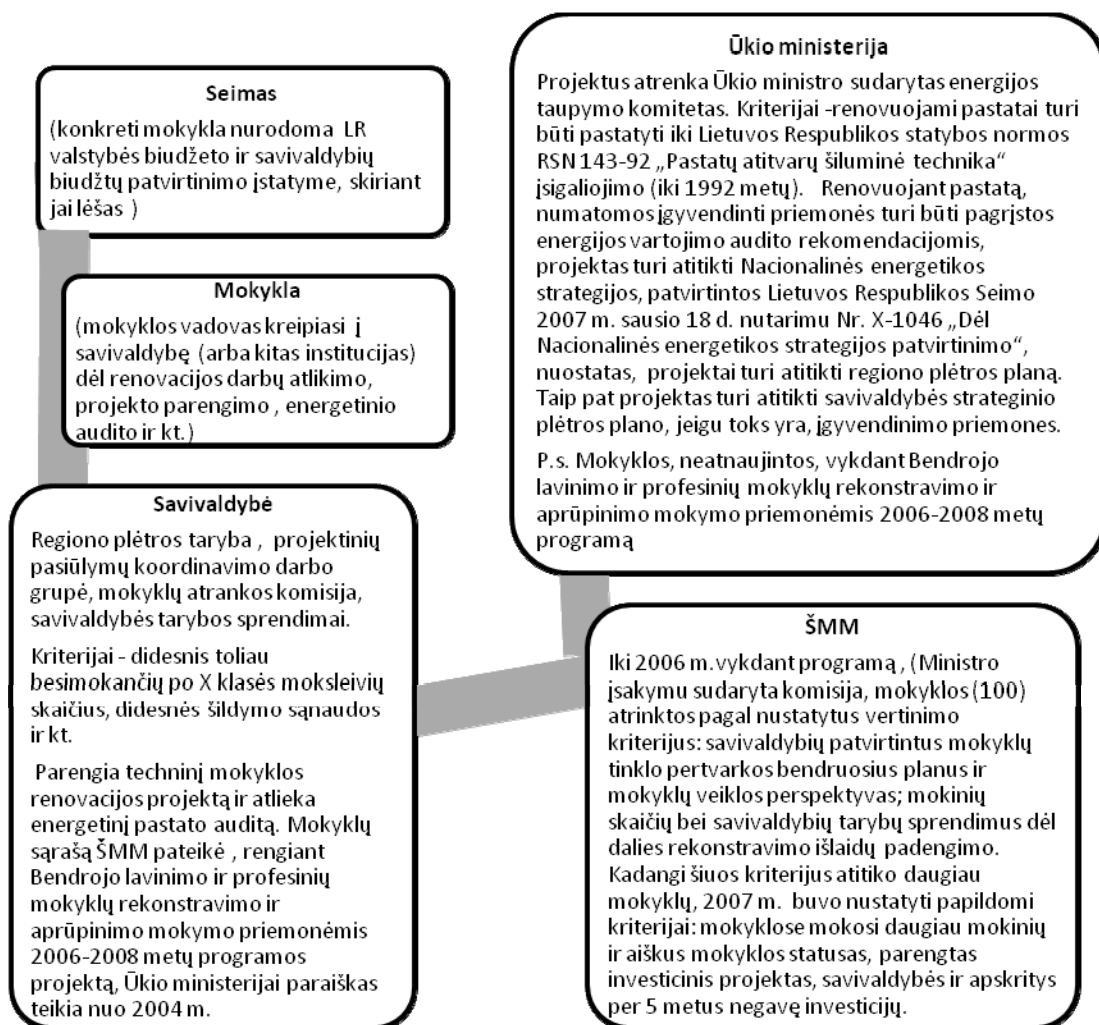
²⁴ http://www.ukmin.lt/lt/dokumentai/ziniasklaidai/detail.php?ID=23097&phrase_id=183484

²⁵ Pasitarime pas Ministrą Pirmininką (2008-04-10) svarstyta šios programos įgyvendinimo galimybės ir nuspręsta dėl lėšų stygiaus bendrojo lavinimo įstaigų renovavimo vykdymą perduoti Ūkio ministerijai, perkeliant šių mokyklų finansavimą ir ŠMM patvirtintą rekonstruojamų įstaigų sąrašą (protokolas Nr. 24-318 2008-04-10, Ministro Pirmininko 2008-04-17 raštas Nr. 23-2599).

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-11-16 nutarimas Nr. 1230 „Dėl Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programos patvirtinimo“.

Renovuotinių mokyklų atranka. Institucijos (ŠMM, ŪM, savivaldybės), vykdydamos bendrojo lavinimo mokyklų atranką rekonstrukcijai, vadovaujasi savo nustatytais kriterijais. ŠMM sudaryta komisija, kuri atranka iš ŠMM koordinuojamų programų finansuojamas rekonstruotinas mokyklas, kasmet tvirtina rekonstruojamų mokyklų sąrašą. Mokyklos atrenkamos pagal ministerijos nustatytus vertinimo kriterijus: savivaldybių patvirtintus mokyklų tinklo pertvarkos bendruosius planus ir mokyklų veiklos perspektyvas; mokinių skaičių ir savivaldybių tarybų sprendimus dėl dalies rekonstravimo išlaidų padengimo ir pan. Toliau pateikime subjektus, nustatančius renovuojamų mokyklų atrankos kriterijus ir dalyvaujančius atrankoje (6 pav.).

6 pav. Subjektai, nustatantys renovuojamų mokyklų atrankos kriterijus ir dalyvaujantys atrankoje

Kita renovuotinių mokyklų dalis atrenkama, lėšas skiriant konkrečioms savivaldybėms kaip valstybės biudžeto specialias tikslines dotacijas (įstatymu²⁷ lėšos skiriamos konkrečiai mokyklai). Dabar galioja praktika, kai dalis lėšų paskirstoma pagal Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą, savivaldybėms skiriant tikslines dotacijas bendrojo

²⁷ Lietuvos Respublikos 2007 ir 2008 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymai.

lavinimo mokyklų atnaujinimo darbams (švietimo įstaigų, neįtrauktų į bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 m. programą), statybai ir rekonstravimui. Pagal 2007 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą²⁸ bendrojo lavinimo mokyklų rekonstravimui ir renovavimui skirta 7342 tūkst. Lt valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų. Nėra aišku, kokiais kriterijais remiantis yra pasirinktos įstatyme nurodytos bendrojo lavinimo mokyklos. Už šias lėšas renovuota 40 bendrojo lavinimo mokyklų. Pagal minėtą įstatymą daugiausia (18) rekonstruota ir renovuota Kauno miesto savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų, o, pavyzdžiui, Vilniaus ir Klaipėdos miestų savivaldybių – tik po vieną, Alytaus miesto, Marijampolės savivaldybių – nė vienos. Pagal 2008 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą²⁹ bendrojo lavinimo mokyklų rekonstravimui ir renovavimui skirta dvigubai daugiau nei 2007 m., t.y. 15 382 tūkst. Lt valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų. Už šias lėšas rekonstruotos ir renovuotos 59 bendrojo lavinimo mokyklos. Pagal minėtą įstatymą vėl daugiausia (19) rekonstruota ir renovuota Kauno miesto savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų.

Atrenkant mokyklas ir finansuojant renovavimo darbus dalyvauja ir savivaldybės. Pavyzdžiui, vykdant Bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo įstaigų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis programą, savivaldybės turi atrinkti bendrojo lavinimo mokyklas, teikti paraiškas dalyvauti minėtoje programoje ir pateikti savivaldybės tarybos sprendimą padengti iš savivaldybės lėšų 25 proc. planuojamų mokyklų rekonstravimo išlaidų.

Pastebėjimas

Auditoriai pažymi riziką, kad savivaldybėms, esant sunkiai dabartinei finansinei padėčiai, švietimo įstaigų atnaujinimas nebus prioritetas ir jos savo dalies lėšų, reikalingų mokykloms renovuoti, neskirs.

Švietimo ir mokslo ministras patvirtino 2009 metais rekonstruojamų mokyklų sąrašą. ŠMM 2009 m. kovo 13 d. informavo³⁰, kad „šiemet iš valstybės biudžeto joms bus skiriama po 1 mln. Lt, kitamet – dar po 2 mln. Lt. Bus rekonstruojama 11 mokyklų. Rekonstruojamoms mokykloms lėšos skiriamos pagal Vyriausybės Bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2009–2012 m. programą. Programoje numatyta vienos mokyklos rekonstrukcijai skirti 4 mln. Lt, įskaitant savivaldybės lėšų dalį. Atsižvelgiant į tai, kad metai jau prasidėjo ir savivaldybės negali skirti 1 mln. Lt savivaldybės lėšų, reikalingų įvykdyti viešuosius pirkimus rangovui parinkti ir rekonstruoti pastatus, buvo nuspręsta šiais metais skirti po 1 mln. Lt valstybės biudžeto lėšų, o 2010 – po 2 mln. Lt. Mokyklas dalyvauti programoje atrinko savivaldybės. 2009 m. rekonstruojamų mokyklų sąrašas parengtas atsižvelgiant į valstybės lėšas, 2000–2008 m. tenkančias

²⁸ Lietuvos Respublikos 2007 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2006-12-07 Nr. X-963.

²⁹ Lietuvos Respublikos 2008 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2007-12-06 Nr. X-1353

³⁰ SMM, 2009-03-13 Švietimo ir mokslo ministro informacija (SMM tinklalapis, Naujienos > Pranešimai spaudai).

savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose besimokančiam vienam mokiniui, t.y. prioritetas buvo teikiamas mažiausiai investicijų gavusių savivaldybių mokykloms. Šiais metais už skirtas lėšas bus pradėti rekonstruoti pastatai, kitais metais bus perkami ir mokykliniai baldai. 2006–2008 m. buvo įgyvendinama Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis programa (numatyta rekonstruoti 100 mokyklų). Iš pastarajai programai skirtų valstybės biudžeto lėšų 2006–2007 m. rekonstruotos 52 mokyklos (po 2,5 mln. Lt), nupirkti 656 komplektai mokyklinių baldų, 200 mokyklų skirta mokymo priemonių. Kitos 48 mokyklos bus rekonstruojamos 2009 m. iš Ūkio ministerijos ES paramos lėšų. Iš viso Lietuvoje renovuota per 400 bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų, joms atnaujinti skiriant ne mažiau kaip po 1 mln. Lt“.

Ūkio ministerija sudaro renovuotinių objektų sąrašus regioniniu ir nacionaliniu lygiu. Ūkio ministerija yra patvirtinusi priemonės „Viešosios paskirties pastatų renovavimas **regioniniu** lygiu“ (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa) regionų projektų sąrašus³¹, kuriuose nurodomos 2007–2010 m. renovuotinos švietimo ir mokslo įstaigos pagal regionus ir tam numatomos lėšos. 2008 m. ūkio ministras įsakymu³² patvirtino valstybės projektų, siūlomų finansuoti iš Europos Sąjungos fondų lėšų pagal priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas **nacionaliniu** lygiu“, sąrašą. Iš Ūkio ministerijos darbuotojų, kitų institucijų darbuotojų ir stebėtojų sudaryti projektų atrankos komitetai priima rekomendacijas dėl finansavimo skyrimo. Galutinius sprendimus dėl finansavimo skyrimo, vadovaudamasis projektų atrankos komiteto arba vertinimo komisijos rekomendacijomis, priima ūkio ministras savo įsakymu.

Šalyje nėra sukurto ilgalaikio efektyviai veikiančio investicinių programų valdymo ir finansavimo modelio, atskirų institucijų mokyklų atnaujinimo finansavimo principai skiriasi. Nors Švietimo ir mokslo ministerija Švietimo įstatymu įpareigota formuoti ir vykdyti valstybinę švietimo politiką, tačiau ji neturi teisinių ir administracinių galių daryti įtaką savivaldybėms, kai jos planuoja skirti ar neskirti lėšų renovacijai.

Neparengta visoms institucijoms bendra šalies bendrojo lavinimo mokyklų ir kitų švietimo įstaigų ilgalaikė renovavimo programa, kurioje būtų numatomi visi galimi finansavimo šaltiniai, nesivadovaujama aiškiais mokyklų atrankos ir lėšų skyrimo kriterijais, nepanaudojami visi galimi finansavimo šaltiniai.

Subjektai, turintys teisę spręsti, kurias mokyklas atrinkti renovacijai (Seimas, Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, savivaldybės, apskritys), priimdami sprendimus ne visuomet derina juos tarpusavyje. Sprendimai priimami pagal atskiras, nepakankamai suderintas tarp visų institucijų taisykles ir tvarkas. Todėl, kai nėra bendros skaidrios sistemos, leidžiančios atrinkti būtinas renovuoti mokyklas (pagal mokyklų būklę, mokiniams tenkanti

³¹ http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/es_strukturiniai_fondai/2007-2013/kvietimai/VP3.3.4.4/VP3.3.4.4_regionu_sarasai.php?phrase_id=183484

³² 2008-07-18 Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas Nr. 4-328 „Dėl valstybės projektų sąrašo patvirtinimo“.

plotą, numatomą ateityje mokinių skaičių) ir vykdyti renovaciją tik tų mokyklų, kurios liks optimizavus bendrojo lavinimo mokyklų tinklą.

3. Mokyklų aprūpinimas vadovėliais, mokymo priemonėmis, baldais ir geltonaisiais autobusais

Aprūpinimas vadovėliais. Daugelis mokyklų audito metu pateikė informaciją, kad, nepaisant padarytos pažangos, savivaldybių mokyklos turi panašių problemų: trūksta modernių mokymo priemonių, esamos vaizdinės mokymo priemonės techniškai ir technologiškai pasenusios, ypač mokymo įranga fizikos, chemijos laboratorijose bei sporto salių ir stadionų įranga, dalyje mokyklų neįrengti specialieji kabinetai, trūksta naujų kompiuterių ir organizacinės technikos, priemonių specialiųjų poreikių mokinių ugdymui, baldų, kai kuriuos vadovėlius perka tėvai ir kt.

Nuo 2002 m., decentralizavus bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimą vadovėliais, mokyklos savarankiškai įsigyja vadovėlius iš ŠMM patvirtinto galiojančių vadovėlių sąrašo. Vadovaujantis Švietimo įstatymu³³, švietimo ir mokslo ministras patvirtina pagal bendrojo lavinimo programas privalomų vadovėlių, mokymo priemonių ir mokyklinės įrangos tinkamumą naudoti, nustatyta tvarka derina sveikatos apsaugos ministro tvirtinamas mokyklų higienos normas ir tvirtina aprūpinimo bendrojo lavinimo mokymo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarką, o už šios tvarkos vykdymą ir skiriamų lėšų naudojimo tikslumą atsako mokyklos steigėjas (savivaldybė, apskritis). Mokyklos pačios sudaro sutartis su leidyklomis ir organizuoja vadovėlių bei pagalbinių mokymosi leidinių pirkimą. Iš mokinio krepšelio 2007 m. vadovėliams įsigyti skirta 34 366 tūkst. Lt, panaudota 34 039 tūkst. Lt (327 tūkst. Lt panaudota kitoms mokymo priemonėms įsigyti). Nuo šių mokslo metų (2008/2009 m. m.) lėšos, numatytos mokinio krepšelyje, vadovėliams (68,97 Lt) ir mokymo priemonėms (13,82 Lt) sujungtos ir planuojama viena suma (82,79 Lt).

Iš moksleivio krepšelio skirtos lėšos vadovėliams ir mokymo priemonėms sudaro didžiausią šioms reikmėms skirtų lėšų mokykloms dalį.

7 pav. 2007 m. vadovėliams skirtų lėšų struktūra

³³ Švietimo ir mokslo įstatymo 40 str. 3 p., 56 str. 16 p., 66 str. 1 p.

2007 m. vadovėliams buvo skirta 37 391,5 tūkst. Lt: iš LRV programoms patvirtintų biudžeto asignavimų – 2 800 tūkst. Lt, iš moksleivio krepšelio – 34 366,1 tūkst. Lt, iš kitų lėšų – 225,4 tūkst. Lt

Išanalizavus savivaldybių duomenis, nustatėme, kad kai kurios savivaldybės (Rokiškio r., Utenos r., Alytaus r., Birštono, Marijampolės ir kt.) 2007 m. vadovėliams įsigyti nepanaudojo visos moksleivio krepšelyje numatytos sumos. Pavyzdžiui, Šakių rajono savivaldybė vadovėliams vienam mokiniui panaudojo vidutiniškai 42 Lt – tik 77,8 proc. visų skirtų lėšų.

Pagal pateiktus ŠMM duomenis³⁴, kasmet panaudojamos ne visos moksleivio krepšelio lėšos, skirtos vadovėliams įsigyti – šių lėšų dalis, palyginti su praėjusiais metais, didėja (2005 m. iš 24,4 mln. Lt nepanaudota 95,3 tūkst. Lt, arba 0,39 proc., 2006 m. iš 27,5 mln. Lt nepanaudota 211,5 tūkst. Lt, arba 0,76 proc., 2007 metais iš 34,37 mln. Lt nepanaudota 326,7 tūkst. Lt, arba 0,95 proc.). Dalies (27,4 tūkst. Lt) ŠMM papildomai skirtų lėšų vadovėliams įsigyti mokyklų steigėjai (savivaldybės) nepanaudojo.

Švietimo įstatyme³⁵ numatyta, kad moksleivis, besimokantis pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, vadovėliais naudojasi nemokamai. Daugumoje savivaldybių ir apskričių visi bendrojo lavinimo mokyklų mokiniai arba daugelis jų vadovėliais aprūpinami nemokamai, tačiau nustatėme, kad kai kurių savivaldybių mokyklose Švietimo įstatymo laikomasi tik iš dalies. Pavyzdžiui, dalį vadovėlių moksleiviai yra priversti pirkti už savo tėvų ar globėjų lėšas (Vilniaus, Panevėžio, Birštono, Kauno miestų, Akmenės, Mažeikių, Molėtų, Plungės, Utenos ir Jonavos rajonų savivaldybėse).

³⁴ Švietimo ir mokslo ministerijos pažyma „Dėl 2007 m. bendrojo lavinimo dalykų vadovėliams ir mokymo priemonėms įsigyti skirtų lėšų panaudojimo“, 2008-05-15 Nr. SR-12-05-48.

³⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2003-06-17 Nr. IX-1630.

Pastebėjimas

Ne visos savivaldybės įgyvendina Švietimo įstatymo nuostatas, pagal kurias mokinys, besimokantis pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, vadovėliais naudojasi nemokamai – dalyje savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklų vadovėliai yra perkami už mokinių tėvų arba globėjų lėšas.

Mokymo priemonės. (Mokymo priemonės – vadovėlių papildančios mokymo priemonės, mokytojo knyga, priešmokyklinio ugdymo priemonės, specialiosios mokymo priemonės, kompiuterinės mokymo priemonės, ugdymo procesui reikalinga literatūra, daiktai, medžiagos ir įranga. Mokymo priemonių paskirtis – padėti mokiniams siekti ugdymo srities, integruoto kurso, dalyko bendrojoje programoje ar dalyko modulyje numatytų mokymo(si) tikslų ir kompetencijų, skatinti motyvaciją mokytis, aktyvų ir savarankišką mokymąsi).

2007 m. mokymo priemonėms (įskaitant kompiuterius ir programinę įrangą) skirta 33 476,1 tūkst. Lt: iš LRV programoms patvirtintų biudžeto asignavimų – 16 208,8 tūkst. Lt, iš moksleivio krepšelio – 15 337,3 tūkst. Lt, iš kitų lėšų – 1 930 tūkst. Lt

8 pav. 2007 m. mokymo priemonėms (įskaitant kompiuterius ir programinę įrangą) skirtų lėšų struktūra

Pačioms mokykloms įsigyti kompiuterių ir programinės įrangos yra problemiška, nes moksleivio krepšelyje mokymo priemonėms įsigyti skiriama nepakankama lėšų suma, todėl pagal dabar galiojančią praktiką kompiuterinės mokymo priemonės ir kompiuterinė technika įsigyjama iš ŠMM koordinuojamų programų asignavimų. Tokia tvarka iš dalies neleidžia mokykloms savarankiškai spręsti, kiek ir kokių kompiuterių bei programinės įrangos įsigyti, savarankiškai spręsti technikos atnaujinimo problemas. Moksleivio krepšelyje mokymo priemonėms įsigyti 2007 m. skirta 10 657,3 tūkst. Lt, mokyklų steigėjai ir rėmėjai skyrė 1189,3 tūkst. Lt.

Pastebėjimas

Švietimo ir mokslo ministerija, skirdama moksleivio krepšelyje mažai lėšų mokymo priemonėms įsigyti, nesuteikia galimybės mokykloms pačioms įsigyti kompiuterių ir programinės įrangos, nors turėtų būti taikoma vienoda bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo visomis mokymo priemonėmis tvarka.

Įgyvendinant Lietuvos švietimo 2005–2007 metų strategiją ir programą bei Švietimo ir mokslo ministerijos 2007 m. strateginę programą „Švietimas informacinei visuomenei“, iš valstybės investicijų programos panaudota 13 498,2 tūkst. Lt, iš jų 1 962 tūkst. Lt programinei įrangai. 2007 m.

įgyvendinant IKT diegimo 2005–2007 m. švietime strategiją planuota, kad 87 proc. mokyklų bus prisijungusios prie greitaveikio (daugiau kaip 64 kbps) interneto. Metų pabaigoje prie interneto prisijungė visos mokyklos), 100 mokinių teko 10 kompiuterių, įsigyta 10 skirtingų priemonių visoms mokykloms, 32 priemonės bandymams, 5600 mokytojo darbo vietų komplektų, kompiuterine technika aprūpintos 1235 bibliotekos. Tai atitinka Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo siektinus 2007 m. rezultatus.

Daugelis savivaldybių ir mokyklų atstovų pageidauja turėti galimybę patiems pirkti kompiuterinę techniką, nes taip būtų lengviau ją suderinti su mokyklose esančia kompiuterine technika ir kompiuterine įranga, greičiau atnaujinti jau veikiančią įrangą. Pasitaiko atveju, kai ŠMM kompiuterinės technikos perdavimas savivaldybių mokykloms tęsiasi gana ilgai (savivaldybės neskuba teikti paraiškų, užtrunka dokumentacijos tvarkymas ir kt.). Pavyzdžiui, nustatyta³⁶, kad ŠMM, 2002–2006 m. nupirkusi kompiuterinės programinės įrangos ir kompiuterinės technikos už 190,3 tūkst. Lt, mokykloms jos nepaskirstė iki 2008 m. sausio 1 d.

Mokyklų aprūpinimas baldais. Audito metu nustatyta, kad tik 71,6 proc. Lietuvos savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklų mokinių aprūpinti jiems pritaikytais baldais. Tik Birštono, Druskininkų ir Pakruojo rajono savivaldybių visi (100 proc.) mokiniai aprūpinti jiems pritaikytais baldais. Mažiausia mokinių, aprūpintų jiems pritaikytais baldais, yra Utenos rajono (42,0 proc.), Rietavo (45,0 proc.), Kalvarijos (47,1 proc.) savivaldybėse. Apie 84 proc. Lietuvos apskričių bendrojo lavinimo mokyklų mokinių aprūpinti jiems pritaikytais baldais. Utenos ir Marijampolės apskrityse visi (100 proc.) mokiniai aprūpinti jiems pritaikytais baldais. Mažiausia mokinių, aprūpintų jiems pritaikytais baldais, yra Kauno (65,0 proc.) ir Šiaulių (70,0 proc.) apskrityse.

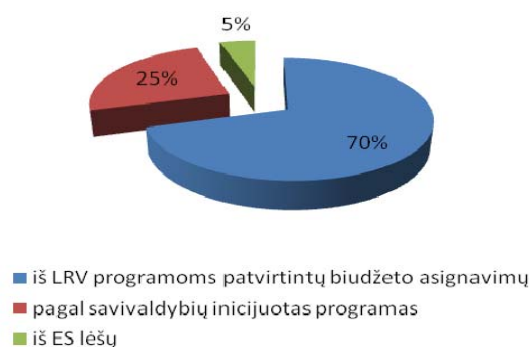
Pastebėjimas

Ne visose bendrojo lavinimo mokyklose užtikrintos mokiniams tinkamos ugdymo sąlygos, nes tik 71,6 proc. bendrojo lavinimo mokyklų mokinių aprūpinti jiems pritaikytais baldais, todėl yra rizika, kad neaprūpinus visų mokinių higienos normas atitinkančiais baldais gali pablogėti jų sveikata.

Bendrojo lavinimo mokyklos dalį baldų perka pačios, o dalį nuperka ŠMM. 2007 m. baldams įsigyti skirta 10 661,4 tūkst. Lt, iš jų: iš LRV programoms patvirtintų biudžeto asignavimų – 5 250 tūkst. Lt, iš moksleivio krepšelio – 835,5 tūkst. Lt, pagal savivaldybių inicijuotas programas – 1 851 tūkst. Lt, iš pavedimų lėšų (2 proc. gyventojų pajamų mokesčio) – 1 009,3 tūkst. Lt, iš kitų lėšų – 1 358 tūkst. Lt, iš ES lėšų – 357,6 tūkst. Lt.

³⁶ Valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2008-05-26 Nr. FA-5P-50-18-51.

9 pav. Lėšų, skirtų mokykliniams baldams įsigyti 2007 m., struktūra

Audito metu daugelis savivaldybių mokyklų vadovų pareiškė nuomonę, kad mokyklinius baldus tikslinga įsigyti pačiai mokyklai (savivaldybei), nes tik taip juos galima geriausiai priderinti prie mokyklos baldų, geriau tenkinti mokyklos poreikius, sudaryti mokiniams palankesnes sąlygas mokytis.

Reguliuojamų per 5–7 dydžius mokymo įstaigų (su vienviečiais stalais) vieną baldų komplektą sudaro: vienviečiai, reguliuojami per 5-7 dydžius, mokymo įstaigų stalai – 28 vnt.; reguliuojamos per 5–7 dydžius mokymo įstaigų kėdės – 28 vnt.; mokytojo stalias – 1 vnt.; reguliuojama per 5–7 dydžius kėdė mokytojui – 1 vnt.; mokymo įstaigų rašomoji lenta – 1 vnt. Reguliuojamų per 5–7 dydžius mokymo įstaigų (su dviviečiais stalais) viena baldų komplektą sudaro: vienviečiai, reguliuojami per 5-7 dydžius, mokymo įstaigų stalai – 14 vnt.; reguliuojamos per 5–7 dydžius mokymo įstaigų kėdės – 28 vnt.; mokytojo stalias – 1 vnt.; reguliuojama per 5–7 dydžius kėdė mokytojui – 1 vnt.; mokymo įstaigų rašomoji lenta – 1 vnt.

Vykdydama Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 m. programą, ŠMM nustatė tokią paskirstymo tvarką: mokymo priemonės (1 komplektas) ir mokykliniai baldai (po 3–4 komplektus) skiriami rekonstruojamoms mokykloms, kitus baldus paskirsto savivaldybių, apskričių administracijos. Įgyvendinant minėtą programą, numatyta, kad ne mažiau kaip 200 mokyklų bus aprūpinta mokykliniais baldais ir mokymo priemonėmis (2007–2008 m. iš viso nupirka 1136 komplektai mokyklinių baldų už 6 922,7 tūkst. Lt, iš jų 3000 tūkst. Lt – iš Privatizavimo fondo lėšų, mokymo priemonėms skirta 2 527 tūkst. Lt, jomis aprūpinta 200 mokyklų). Auditorių nuomone, ŠMM nustatyta tokia paskirstymo tvarka, kai dalis mokymo priemonių ir mokyklinių baldų skiriama tik rekonstruojamoms mokykloms, nėra racionali, nes nepakankamai atsižvelgiama į pačių mokyklų poreikį (neįvertinama, kokios mokyklos turi nusidėvėjusių ar mokinių ūgi neatitinkančių baldų ir pan.).

Pastebėjimas

Švietimo ir mokslo ministerija per pavaldžias įstaigas (pavyzdžiui, Švietimo aprūpinimo centrą) vykdo centralizuotus mokymo priemonių ir baldų pirkimus. Atsisakiusi centralizuotų pirkimų, ministerija turėtų galimybę peržiūrėti padalinių ir jos įsteigtų įstaigų funkcijas ir taip rasti rezervų žmogiškųjų ir materialinių resursų taupymui.

Vykdamas bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimą kai kurių institucijų funkcijos dubliuojasi, nepereita prie paskirstytos atsakomybės ir atskaitomybės, kaip deklaruojama švietimo strateginiuose dokumentuose. Lėšos, skirtos bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui, yra skaidomos (pirkimus vykdo Švietimo ir mokslo ministerija ir jos įsteigtos pavaldžios įstaigos, savivaldybės, pačios mokyklos), pirkimai finansuojami iš kelių šaltinių. Yra rizika, kad šiems subjektams nepakankamai derinant savo veiksmus, bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui skirtos lėšos nebus naudojamos efektyviai ir pačiu tinkamiausiu būdu.

Aprūpinimas mokykliniais autobusais. Valstybinėje švietimo strategijoje numatyta, kad šalyje turi būti užtikrinamas bendrojo lavinimo mokyklų, reorganizuotų pertvarkant švietimo tinklą, mokinių vežiojimas į kitą artimiausią mokyklą, plėtojama visų toli nuo mokyklos, kaimuose ir priemiesčiuose gyvenančių mokinių bei neįgalių mokinių vežiojimo į mokyklą ir iš jos specialiu transportu sistema. Vadovaujantis Švietimo įstatymo 36 str. 1. p., toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos gyvenantys kaimo bendrojo lavinimo mokyklų priešmokyklinio ugdymo grupių ir 1–8 klasių mokiniai privalo būti vežiami į artimiausią atitinkamą savivaldybės ar kito steigėjo mokyklą mokykliniais autobusais ar kitu transportu. Nustatyta, kad tose kaimo mokyklose, kuriose trūksta arba nėra mokyklinio transporto priemonių, mokinių kelionė dažnai trunka nuo 1 iki 2 val., grįžimo iš mokyklos maršrutai nepritaikyti prie papildomojo ugdymo moksleivių užsiėmimų grafiko ir kt. Nustatyta, kad 2008–2009 m. m. 59,3 proc. mokinių (gyvenančių 3 km ir daugiau nuo mokyklos) į mokyklas vežiami maršrutiniu transportu, 7,4 proc. – privačiu transportu, 8,7 proc. – mokyklos transportu, 16,7 proc. – geltonaisiais autobusais ir 4,9 proc. – kitais būdais.

2008–2009 m. m. toliau kaip 3 km nuo mokyklos kaime gyvena 73 088 mokiniai, t. y. 4872 mažiau nei 2007–2008 m. m. Šiais mokslo metais (2008–2009 m. m.) į mokyklas nevežami 284 mokiniai, kurie, pagal galiojančius teisės aktus, turėtų būti vežami: daugiausia nevežamų mokinių yra Šakių (28), Akmenės (26), Tauragės, Telšių, Plungės (po 18), Šilutės (17) rajonų savivaldybėse.³⁷

Pastebėjimas

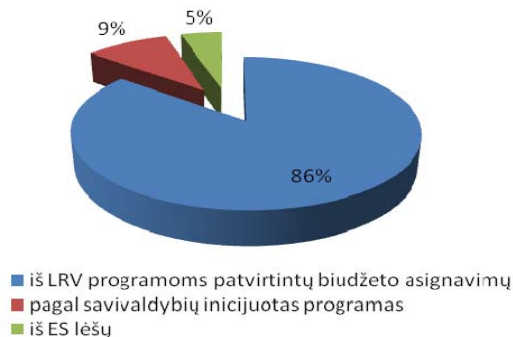
Ne visose savivaldybėse užtikrinama, kad būtų laikomasi teisės aktų reikalavimų, nes ne visi toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos gyvenantys kaimo bendrojo lavinimo mokyklų mokiniai yra vežami į mokyklas.

Geltonieji autobusai pagal galiojančią ministerijos nustatytą tvarką skiriami tik reorganizuotų, likviduotų kaimo pradinių, pagrindinių, vidurinių mokyklų, uždarytų pradinio ir pagrindinio ugdymo skyrių mokiniams į tolimesnes mokyklas pavežti bei specialiųjų poreikių mokiniams, kurie dėl savo negalios nepasiekia mokyklos patys, pavežti. 2000–2008 metais savivaldybėms patikėjimo teise perduotas iš viso 401 geltonasis autobusas.

³⁷ Švietimo ir mokslo ministerijos informacija.

Bendrojo lavinimo mokyklų geltoniesiems autobusams įsigyti 2007 m. skirta 8 456 tūkst. Lt, iš jų: iš LRV programoms patvirtintų biudžeto asignavimų – 7 250 tūkst. Lt, pagal savivaldybių ir apskričių inicijuotas programas – 807,0 tūkst. Lt, iš kitų lėšų – 399,0 tūkst. Lt.

10 pav. Lėšų, skirtų bendrojo lavinimo mokyklų geltoniesiems autobusams įsigyti 2007 m., struktūra

ŠMM mokyklų aprūpinimą autobusais 2007 m. išskaidė į 2 programas – Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programą ir Specialiųjų poreikių mokinių vežiojimo 2005–2008 metų „Geltonasis autobusas“ programą.

Pastebėjimas

Švietimo ir mokslo ministerija nėra parengusi ilgalaikės programos, kasmet vykdo panašios paskirties programas – Mokyklų aprūpinimo transporto priemonėmis 2000 m. programa „Geltonasis autobusas“, Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2001 metų programa „Geltonasis autobusas“, Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2002 metų programa „Geltonasis autobusas“, Geltonųjų autobusų 2003 metų programa, Specialiųjų poreikių mokinių vežiojimo 2005–2008 metų programa „Geltonasis autobusas“, Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programa.

Nuo 2006 m. pradėta vykdyti investicinė **Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programa**. Programos tikslas – pasiekti, kad dauguma vaikų į mokyklas būtų vežama mokykliniu transportu. Programos įgyvendinimo veiksmingumas vertinamas pagal mokykliniais autobusais pavežamų mokinių skaičių ir kelionės į mokyklą trukmę. Buvo numatyta, kad šiai programai įgyvendinti reikėtų 10 mln. Lt: 2007 metais – 5 mln. Lt ir 2008 metais – 5 mln. Lt, už kuriuos bus įsigyta 100 geltonųjų autobusų.

Įgyvendinant programą 2007 metais nupirkti ir savivaldybėms perduoti 46 M2 klasės autobusai. ŠMM trūkstamas lėšas autobusams pirkti skyrė iš kitos programos (Specialiojo ugdymo paslaugų teikimo). Pagal apskričių ir savivaldybių pateiktas paraiškas buvo prašoma 82 autobusų (autobusų prašė 38 savivaldybės, 2 apskritys ir viena ŠMM pavaldi įstaiga).

2008 metais nupirkti 5 M3 klasės autobusai ir 22 M2 klasės autobusai. Savivaldybės ir apskritys 2008 metais pageidavo 163 mokyklinių autobusų: 83 autobusų M3 klasės ir 80 autobusų. Pagrindinis autobusų skirstymo kriterijus – 2006–2008 metais reorganizuotų, likviduotų mokyklų ir (ar) mokyklų, kuriose įvykdyta vidaus struktūros pertvarka, mokiniams pavežti. Atsižvelgiant į didelį mokyklinių autobusų poreikį, skirstant mokyklinius autobusus buvo atsižvelgta ir į papildomus

kriterijus: prašomų autobusų skaičius; kelių reorganizuotų (2008 m. reorganizuojamų), likviduotų (2008 m. likviduojamų) mokyklų, skyrių mokiniai bus pavežami vienu skiriamu autobusu.

Igyvendinant Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programą numatytas siekis nupirkti 100 geltonųjų autobusų už 10 000 tūkst. Lt įgyvendintas, nors autobusai buvo nupirkti už didesnę kainą – 10 645,4 tūkst. Lt. Įsigyjant autobusus didesne kaina nei planuota, minėtos programos tikslai efektyvumo požiūriu tik iš dalies buvo įgyvendinti.

Kita audituojamu laikotarpiu ŠMM vykdoma programa – **Specialiųjų poreikių mokinių vežimo 2005–2008 metų „Geltonasis autobusas“ programa**. Programos tikslas – padidinti mokymosi prieinamumą specialiųjų poreikių asmenims. ŠMM numatė nupirkti ir paskirstyti bendrojo lavinimo mokykloms apie 30 geltonųjų autobusų (skiriama 3 mln. Lt).

Igyvendinant Specialiųjų poreikių mokinių vežimo 2005–2008 metų programą 2005–2007 metais nupirkti 29 autobusai už 3 430,6 tūkst. Lt, pritaikyti vežioti specialiųjų poreikių mokinius: 2005 metais – 10 autobusų *Mercedes-Benz Spriter 311* už 1 132,9 tūkst. Lt, 2006 metais – 9 autobusai *Mercedes-Benz Sprinter 311 CDI* už 1 047,663 tūkst. Lt, 2007 metais – 10 autobusų *Ford Transit 320EF* už 1 250,000 tūkst. Lt. ŠMM 2006 metais Specialiojo ugdymo paslaugų teikimo programai skirtų 1 303,163 tūkst. Lt nepanaudojo ir negražino į valstybės biudžetą, o „paskolino“ savo kitai vykdomai programai. Igyvendinant programą išleista daugiau lėšų, nes padidėjus autobusų kainoms, Švietimo ir mokslo ministerijos vadovai leido padidinti šiai priemonei (Specialiųjų poreikių mokinių vežimo 2005–2008 metų programa „Geltonasis autobusas“) skirtas lėšas.

Švietimo ir mokslo ministerija bendrojo lavinimo mokyklas geltonaisiais autobusais aprūpina ne visai tinkamai, nes programos tikslai buvo tik iš dalies įgyvendinti (įgyvendinant Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programą, vietoj 100 nupirkti 76 autobusai; įgyvendinant Specialiųjų poreikių mokinių vežimo 2005–2008 metų programą „Geltonasis autobusas“, vietoj 30 nupirkti 29 autobusai).

Švietimo ir mokslo ministerija audituojamu laikotarpiu autobusus pirkė iš dviejų panašioms programoms patvirtintų biudžeto asignavimų, buvo vykdomi atskiri viešieji pirkimai, todėl yra rizika, kad valstybės biudžeto lėšos buvo naudojamos ne pačiu efektyviausiu būdu, nes ministerija neieškojo galimybių apjungti pirkimus į vieną, taip sumažinant autobusų pirkimo kainą.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados

1. Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimą ir pastatų renovavimą finansuojant iš įvairių šaltinių (tikslinės dotacijos – moksleivio krepšelio lėšos, programoms vykdyti skirti asignavimai, paramos lėšos) ir jas skaidant panašioms programoms, kurių tikslai dažnai dubliuojasi, jomis disponuojantys asignavimų valdytojai veikia neefektyviai, iš esmės dubliuoja vieni kitų veiklą. (1, 2, 3 dalys)
2. Švietimo ir mokslo bei Ūkio ministerijos kartu su savivaldybėmis ir apskritymis nėra parengusios visos šalies švietimo įstaigų bendro ilgalaikio finansavimo plano, kuris leistų užtikrinti tolygų visos šalies mokyklų atnaujinimą, panaudojant visus įmanomus finansavimo šaltinius, nes esamas investicinių programų valdymo modelis neužtikrina veiksmingo bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimo, tinkamo lėšų planavimo. (1, 2 dalys)
3. Dabartinis bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimas ir atnaujinimas tobulintinas, nes:
 - 3.1. Esant dabartiniams bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimo tempams, vienas iš Valstybinės švietimo strategijos uždavinių – iki 2012 m. atnaujinti 70 proc. mokyklų bent už 1 mln. Lt – gali būti neįgyvendintas (tik 44 proc. bendrojo lavinimo mokyklų pastatų atitinka joms keliamus reikalavimus: I grupei nustatytus reikalavimus atitinka 13 proc. mokyklų pastatų, II grupei – 31 proc. mokyklų pastatų, III grupei – 50 proc. mokyklų pastatų, IV grupei – 5 proc. mokyklų pastatų). (2 dalis)
 - 3.2. Bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimui savivaldybės gavo nevienodas lėšų sumas, dažnai lėšos skiriamos ne toms mokykloms, kurių pastatų būklė yra blogiausia (jose sunaudojama daug energijos, pasenusi mokymo įranga ir pan.), todėl buvo neužtikrintas tolygus visos šalies mokyklų atnaujinimas ir aprūpinimas. (2 dalis)
 - 3.3. Vykdydamos mokyklų rekonstravimo darbų atranką ir lėšų paskirstymą, visos institucijos, dalyvaujančios organizuojant mokyklų renovavimą, nesivadovauja visos šalies bendrais kriterijais. (2 dalis)
 - 3.4. Švietimo ir mokslo ministerija audituojamu laikotarpiu tik iš dalies įgyvendino tikslus programų, kurių paskirtis – bendrojo lavinimo mokyklų pastatų atnaujinimas ir aprūpinimas geltonaisiais autobusais, inicijavo programų, kurių tikslai panašūs, o priemonės dubliuojasi, tvirtinimą. (2, 3 dalys)
 - 3.5. Lėšos, skirtos bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui, yra skaidomos (pirkimus vykdo Švietimo ir mokslo ministerija ir jos įsteigtos pavaldžios įstaigos, savivaldybės, pačios mokyklos), pirkimai finansuojami iš kelių šaltinių. Nevisiškai įgyvendintas finansavimo principas „pinigai paskui mokini“. (2, 3 dalys)
4. Švietimo ir mokslo ministerija nepakankamai savo veiklą sutelkia švietimo politikos formavimui, renovacijos bendrų kriterijų visiems procese dalyvaujantiems subjektams

nustatymui ir metodinio aprūpinimo tobulinimui, nes pati koordinuoja investicines programas ir vykdo centralizuotus mokymo priemonių, vadovėlių ir mokyklinių baldų pirkimus. (2, 3 dalys)

Rekomendacijos

Vyriausybei:

Siekiant užtikrinti efektyvų investicinių programų vykdymą ir paspartinti bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimą, pavesti visų bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ir atnaujinimo investicinių programų koordinavimą vienai institucijai, patvirtinti šalies švietimo įstaigų bendrą ilgalaikį finansavimo planą, numatant visus galimus finansavimo šaltinius, nustatyti bendrus šalies mokyklų atrankos kriterijus. (1, 2, 3 išvados)

Švietimo ir mokslo ministerijai:

1. Bendrojo lavinimo mokykloms aprūpinti vadovėliais, mokymo priemonėmis (įskaitant kompiuterinę techniką ir programinę įrangą) skirtas valstybės biudžeto lėšas, kad jos būtų efektyviau naudojamos, numatyti moksleivio krepšelyje, didinant mokyklų steigėjų atsakomybę ir atskaitomybę už skiriamų lėšų naudojimo tikslingumą ir efektyvumą. (2, 4 išvados)
2. Užtikrinti ministerijos koordinuojamų programų rezultatų ir efektyvų vykdymą, programų rengimą ir tinkamą lėšų planavimą bei kontrolę, atsisakant vykdyti programas, kurių tikslai panašūs, siekiant, kad tos pačios priemonės nesikartotų keliose programose. (3, 4 išvados)

5-ojo audito departamento direktorė

Daiva Bakutienė

Vyriausiasis valstybinis auditorius

Jonas Izokaitis

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Lėšų, skirtų bendrojo lavinimo
mokyklų aprūpinimui gerinti,
panaudojimo vertinimas“ 1 priedas

Valstybinio audito „Lėšų, skirtų bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimui gerinti, panaudojimo vertinimas“ rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Siekiant užtikrinti efektyvų investicinių programų vykdymą ir paspartinti bendrojo lavinimo mokyklų atnaujinimą, pavesti visų bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ir atnaujinimo investicinių programų koordinavimą vienai institucijai, patvirtinti šalies švietimo įstaigų bendrą ilgalaikį finansavimo planą, numatant visus galimus finansavimo šaltinius, nustatyti bendrus šalies mokyklų atrankos kriterijus.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	Rekomendacijos įgyvendinimas: - Bus įgyvendinta - Atmesta	
1.	Bendrojo lavinimo mokykloms aprūpinti vadovėliais, mokymo priemonėmis (įskaitant kompiuterinę techniką ir programinę įrangą) skirtas valstybės biudžeto lėšas, kad jos būtų efektyviau naudojamos, numatyti moksleivio krepšelyje, didinant mokyklų steigėjų atsakomybę ir atskaitomybę už skiriamų	Švietimo ir mokslo ministerija	1. 2008 m. balandžio 25 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-1199 pakoregavus Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašą (kuris patvirtintas 2005-01-04 įsakymu Nr. ISAK-2), pagal kurį buvo sujungtos vadovėliams ir mokymo priemonėms skirtos lėšos mokinio krepšelyje. Tokiu	2009 m. IV ketvirtis

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	lėšų naudojimo tikslingumą ir efektyvumą.		būdu mokyklos įgijo galimybę savarankiškai priimti sprendimus ko išigyti daugiau – vadovėlių ar mokymo priemonių. 2. Švietimo ir mokslo ministro 2009 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. ISAK-1051 patvirtintas atnaujintas Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašas. Juo siekiama, kad mokyklos savarankiškai galėtų priimti sprendimus dėl išgyjamų mokymo priemonių ir įgyvendinant subsidiarumo principą, nebebus sudarinėjami Galimų išigyti vadovėlių, rekomenduojamų išigyti specialiųjų mokymo priemonių, priešmokyklinio ugdymo priemonių, galiojančių kompiuterinių mokymo priemonių sąrašai. 3. Kiekvienais metais Mokinio krepšelio metodika tobulinama, siekiant, kad krepšelyje būtų didinamos lėšos vadovėliams ir mokymo priemonėms – lyginant šias bendras lėšas 2002 metais su 2009, jos padidėjo 5,7 karto.	
2.	Užtikrinti ministerijos koordinuojamų programų rezultatyvų ir efektyvų vykdymą, programų rengimą ir tinkamą lėšų planavimą bei kontrolę, atsisakant vykdyti programas, kurių tikslai	Švietimo ir mokslo ministerija	Vadovaujamosi Švietimo ir mokslo ministerijos lėšų planavimo ir naudojimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. ISAK-223, bei	Nuolat

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	panašūs, siekiant, kad tos pačios priemonės nesikartotų keliuose programose.		Finansų kontrolės Švietimo ir mokslo ministerijoje taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. ISAK-1099. Ministerijos darbo plane skiriami už priemonių ir programų įgyvendinimą atsakingi vykdytojai.	
Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: (Ministerijos valstybės sekretorius) Dainius Numgaudis (Kontaktinė informacija)				